

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, duvek posebej. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 3112

Vrnite odtegljaje!

Pri zadnji, dokaj nesocialni redukciji prejemkov državnih uslužbenecv se je zadrževalo, da je znižanje upravičeno in utemeljeno zaradi pocenitve življenjskih potrebščin. Tega neutemeljenega dopovedovanja in prepričevanja o znižanju cen nujno potrebnim življenjskim potrebščinam pa državni nameščenci nikakor niso mogli razumeti, saj so jih vsakdanje življenjske izkušnje prepričavale dan za dnem o nasprotnem. Uradniki z družinami niso mogli izhajati ob rednih razmerah niti pred redukcijami. Če pa je posegla v družino bolezen, smrt ali kaka druga nezgoda, je bila družina strta.

Res je, da so se bile življenjske prilike pred zadnjim znižanjem draginskih doklad zaradi male pocenitve življenjskih potrebščin za spoznanje izboljšale, da smo se mogli vsaj za silo pretolči in zamašiti največje nastale vrzeli. Pomisliti pa je tudi treba, da so bile uradniške družine gospodarsko popolnoma strte. Zaradi večletnega stiskanja in pretikanja ni bilo pri hiši nobenih zalag perila, ne obleke. Kratkotrajno, uradnik je bil gol, odet le na zunaj, da je pokrtil iz ponosa in namišljenega ugleda svojo revščino, če prav je bil na tem zunanem plašču največkrat dolg, ki marsikje še danes teži.

Tako je bilo stanje pred zadnjo redukcijo pri višjih in srednjih z neprevlečnimi družinami. Kako je bilo pri nižjih in najnižjih, posebno še z velikimi družinami in bolehnimi otroki, bi znale povedati matere in žene. One bi mogle odkriti vso revščino in skrivano pomanjkanje.

Kjer je odvisna družina samo od službenih prejemkov očeta, moža uradnika, tam je, priznava odkrito in brez sramu, telesno in duhovno pomanjkanje.

Z znižanjem cen življenjskih potrebščin je zavelo v uradniških družinah novo upanje, da si odpomorejo in uravnovesijo svoje gospodarstvo.

Redukcija je vzela zadnje upanje in postavila družine v še težji položaj.

Tolazili so nas, da je to le za kratek čas, da zaradi znižanja cen lahko utrpihmo nekaj procentov, ki pa so znašali pri mnogih izdatno več kakor je bilo mišljeno in napovedano. Redukcija je bila tedaj predvidena za malo časa, kakor svoje dni odtegljaje za poplave, ki še danes trajajo. O znižanju cen vsakdanjih potrebščinam, na katere so kazali in se nanje sklicevali ob zadnji redukciji, ni danes več sluha ne duha. Od drv do moke, zabele in kruha se vse draži z dneva v dan. Vsem nujnim potrebščinam so danes cene višje kakor so bile pri zadnjem znižanju prejemkov. Stanovanja se niso pocenila, obleke in obuvale pa tako malo, da ne prihaja v poštev. Sicer pa bi moralo biti oblačilno, zlasti pa perilno blago na pol zastoj, da bi si ga mogle družine nabaviti samo za najpotrebnejše.

Najboljši dokaz o zvišanju cen je povečani izvoz, živahnejša kupčija in boljši dotok davkov. Vse to kaže ojačanje gospodarskih prilik in obenem na porast cen, kar neizogibno vodi k obubožanju državnega nameščenca s stalnimi in skromno odmerjenimi prejemki. Iz vsega sledi, da je pomoč nujno potrebna.

Nismo pozabili pomembnih in razveseljivih besed ministrskega predstavnika g. dr. M. Stojadinovića, ko je delal jeseni na javnem zborovanju v Beogradu: »Z obćim izboljšanjem gospodarskih razmer v državi upamo, da bo prišel čas, da ugodimo upravičenim željam naših državnih uradnikov in uslužbenecv.« Te besede so nas vzdrimile in navdale z novim upanjem, da se naš težki in nevdolgi položaj skoraj izboljša in popravi. Čakali smo v upanju in ob raznih ponovnih izjavah odgovornih činiteljev, kakor je poročalo dnevno časopisje.

Zadnje upanje nam je vtilo poročilo finančnega ministra v narodni skupščini o izboljšanju gospodarskega položaja v državi. Dobra četrta, povečani izvoz, poživljena trgovina in industrija itd. so zadovoljivi pojavi, ki omogočajo izboljšanje prejemkov državnih nameščenecv, katerih šibki gospodarski položaj je tako dokazan, da je vsako nadaljnje razkrivanje obubožanja nepotrebno. Naš ponos nam brani, da bi še nadalje razkazovali pomanjkanje in bedo. Vemo, pa če si še tako stvar lepšamo in prikrivamo, da je danes še bolj ko včasih veljaven izrek: »Človek le toliko velja kolikor plača«. Državni nameščenec ni v tem pogledu nobena izjema. Po tem ga tudi sodijo in upoštevajo.

Vrnitev dosedanjih odtegljajev državnim nameščencem ni potrebno samo zaradi njihovih gospodarskih ozirov, ampak tudi zato, da se dvigne splošno gospodarsko stanje. Denar državnega nameščenca je tisti stalni obratni minimum, ki je vzdržal v najtežjih časih gospodarski obrat. Brez tega obtoka bi se bilo kolo ustavilo. Dajte zato tej živi sili novega dotoka, da se bo kolo hitreje in krepkeje zavrtelo v korist nas vseh. Vsem, ki odločajo o usodi državnih nameščenecv, kliče v spomin spomenice in jih opozarjamo na

peticije, ki so bile vložene in predložene ob času redukcij. Še danes so v veljavi in še bolj kot tedaj, ker se razmere za državne nameščenca niso za las popravile, ampak izdatno poslabšale. Naj ne gledajo oni, ki odločajo,

nekaterih v ugodnejših položajih. Ozro naj se na večino, na nižje in najnižje, ki so jih zadnje redukcije najhujše prizadele, pa se bodo uverili, da družine hirajo in propadajo, da je potreba velika in pomoč neodložljiva.

Ob uzakonitvi delnega celibata

Komunike izvršnega odbora JUU

Izvršni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja je na svoji seji dne 13. marca 1937. poleg ostalih vprašanj razpravljal tudi o amandmanu, ki se nanaša na poroko učiteljic narodnih šol, otroških vrtaric in učiteljic gospodinjstvih šol in je konstatiral sledeče:

1. Kadarkoli se je razpravljalo o vprašanju obstanka uradnic v državni službi, je bila narodna učiteljica vedno izvzeta iz takih problemov in to z ozirom na pomen njenega poklica in na njeno nenadomestljivost v vlogi vzgojiteljice. Ker je naša preprosta žena kulturno v velikem zaostanku in se ji nikdo ne more bolj približati in pomagati kot to lahko stori žena učiteljica, je treba pri nas še posebej paziti na to vprašanje.

2. Ta amandman je omajal uradniško enakopravnost in državljske pravice na škodo narodu najpotrebnejše uradnice, narodne učiteljice. Reperkusije bodo s časom težke, ako ne celo usodne, ker omejevanje pravice svobodne izbire zakonca bo imelo velik vpliv na izbiro poklica sploh; ženski naraščaj bo čedalje manj stopal v učiteljsko službo, kar bo povečevalo zaostalost ženskega sveta, a to še posebej na našem podeželju.

3. Ugotavlja se, da je v zadnjih nekaj letih žena uradnica pretrpela več udarcev; najprej je bila prizadeta kot žena poročena z uradnikom in se ji je odvzela doklada (učiteljicam tudi stanarina), potem so bili prizadeti njeni otroci — znižana je rodbinska doklada; sedaj pa njena služba in pravica na penzijo in njena svoboda izbiranja zakonca.

4. V najosrednejši periodi našega nacionalnega stremljenja pred osvobodilnimi vojnami, med vojnami, kakor tudi po zedinjenju je žena učiteljica imela, a sedaj ima še bolj prevladujočo vlogo pri vzgajanju generacij in navajanju na nacionalno kulturno in duhovno zedinjenje, kar vse vrši brez vnašanja strasti v javne posle.

Učiteljevo delovanje nekdanj in sedaj

Ponovno slišimo v zadnjem času očitke, da učiteljstvo ni tako z ljudstvom kot bi moralo biti in da ne deluje s tisto vnetostjo in narodom kot so delovali starejši učitelji, zlasti na gospodarskem polju.

Ne rečem, da bi v nekaterih krajih ne bilo v resnici tako, a posplošiti bi pa tega nepristranski opazovalec nikoli ne smel. Dobro pa je, da si to zadevo ogledamo ponovno, a to brez kakšnega stranskega namena, samo v ogledalo tistim, ki vidijo največkrat samo oblake, ne poznajo pa ozadja in okoliščin, ki te stvari obdajajo.

Sam spadam med tiste starejše, ki smo včasih le pohvaljeni, čeravno tega nismo nikoli iskali in pričakovali. Učitelji smo navadno skromne stvarce in ne obesa svojih del na veliki zvon, le v golih številkah in odstotkih, ki jih zbirajo in presojaajo včasih znanstveniki, so nakopičeni sadovi prekomernega truda brezimne armade tihih delavcev, med katerimi smo navadno najštevilnejši ravno učitelji. Z materialom, ki ga je obdelal, ugledil in pregnetel najprej učitelj, pogosto razpolagajo po neke čase drugi ljudje in kažejo s ponosom na uspehe svojega truda in prizadevanja. Pozabljajo pa dosledno na one, ki so jim ta material pripravili.

A povrnimo se k našemu izvenšolskemu delu. Da se ga ni učitelj nikdar branil, je nepobiten dokaz že v tem, da je to delo vršil celo v časih, ko to ni bilo niti ukazano, ne zaželeno. Na vseh mogočih področjih se je udeleževal učitelj. Res da delo ni bilo organizirano in da je bilo večkrat namenjeno goli zabavi, a v ozadju so bile le pozitivne vrednote, kot gojenje vaše skupnosti, dvigovanje narodne zavesti in še kaj. Druge, čisto gospodarske panoge so rodile večinoma kmalu tudi vidne uspehe.

Učiteljsko izvenšolsko delovanje pred vojno nima majhnega deleža pri onem navdušenju množic, ki se je pojavilo med vojno, zlasti v času majniške deklaracije. Stremljenje po popolni politični samostojnosti je imelo svoje kalle v dolgoletni narodnostni vzgoji. In kje se je gojila ta? V najrazličnejših društvih, ki so pod krinko pevskih, dramatičnih, bralnih in drugih društev gojila še marsikaj drugega, kar ni bilo vidno širši javnosti. Spominjam se tajnega ukaza izpred vojne, ki ga je izdala oblast orožniškim postajam, da strogo nadzorujejo različna vaška društva in njih voditelje, ki so največkrat učitelji. Že v tem je dokaz tega delovanja v društvih, ker je

tudi oblast v bivši monarhiji to zavohala. Bil pa je to čas, ko si se lahko zanesel na človeka in se med našim narodom ni vohunilo in ovajalo, tudi za ceno visokih nagrad ne.

Po vojni je bilo za učiteljstvo izvenšolsko delo uzakonjeno. Rečeno je, naj deluje učitelj povsod, kjer gre za kulturno ali gospodarsko povzdigo naroda. Učiteljstvo se je takoj vrglo na najrazličnejša področja tega delovanja. Ni bilo društva ali organizacije, da bi ne bilo učitelja zraven. In to navadno v najbolj važnih vlogah; kot tajnik, vadiatelj ali podobno. Pa so prihajali razni režimi, ki so zahtevali, da se samo njim služi, ne pa ljudstvu. Ene vrste organizacij so bile čez noč protidržavne, druge pa državotvorne. Gorje učitelju, ki je zašel mogoče čisto slučajno v prve! Moral je delati v tej ali oni obliki strogo pokoro. Politično vreme je bilo mnogo let tako nestalno, da so nekateri, ki se niso še pravočasno preorientirali, na državne stroške spoznali polovico širše domovine in niso zaradi večne selitve imeli niti prilike, da bi se sploh kje udeleževali. Mnogi so se pa rajši popolnoma umaknili v šolo.

Večina boljših službenih mest se ni več razpisovala, ampak samo zakotni kraji. Društva, organizacije in posamezni mogotci so prevzeli posel posredovalcev med posamezniki in oblastmi. Tako je nastala strahotna zmeda, da so se v udobnejših krajih kopicili nadštevilni protežiranci, bolj oddaljene šole so pa ostale brez učnih moči, dokler niso našli tudi za te kakih nepoboljšilivcev. Učitelj je bil samo še šahovska figura.

Razumljivo je, da je pri takih razmerah propadala tudi morala. A kjer ni morale, je tudi delo ničeno in kar je izvršenega, je brez pravih temeljev.

Nestrpnost nekaterih ljudi je segla celo tako daleč, da so prenesli svojo strankarsko napetost celo v popolnoma gospodarske ustanove. V nekem zapisniku čitamo, da se je v nekem kraju sadjarsko društvo zato razšlo, »ker predsednik in voditelj društva ni pripadal političnemu mišljenju večine članov«. Tako je zapisano anno Domini 1926.

Ravno v istem kraju pa tudi človek, ki je pripadal političnemu mišljenju večine ljudi, ni mogel ničesar pozitivnega ustvariti, čeravno je imel najboljšo voljo.

Nam še zelo manjka psiholoških študij o našem človeku. Že pred desetletji je sprožil dr. Ivan Prijatelj to misel, danes razmišlja o

VSEBINA:

Vrnite odtegljaje!

Ob uzakonitvi delnega celibata.

Učiteljevo delovanje nekdanj in sedaj.

Pismo.

Praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah.

Učiteljski pokret: Hrvatski tovariši in naš pokret. Velikonočni instruktorski tečaj.

LISTEK: † Lojze Bratuž. — Iz zaprtih knjig življenja. — † Fran Gorazd.

Splošne vesti. — Osebnostne zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU.

— Mladinska matica. — Solski radio. —

Stanovska organizacija.

tem novo »Pedagoško društvo« in je res skrajni čas, da se to izvede. Marsikomu bo delo med narodom zelo olajšano, ako že vnaprej kolikor toliko spozna najgloblje poteze njegove duševnosti. Izvolil si bo kraj, kjer ve, da bo njegov značaj prilagodljiv ljudstvu. Človeška narava je čudovit svet in se ne da spreminjati. Učiteljevo javno delovanje pa je v današnjih razburkanih časih izpostavljeno neštetim nepravilnostim. Dostikrat je naravnost onemogočeno, kar pa ni krivda pri njem, temveč v okolici, času in ta navidezna pasivnost je le posledica bridkih spoznanj, nerazumevanja in razočaranj.

Nova pomlad zaveje tudi preko tega polja, kadar se uresničuje temeljne zahteve stanju, ki jih je že tolikokrat javno naglasil. Vse so tako same po sebi razumljive, vendar jih je treba ponavljati in ponavljati, da pridejo morda vendarle enkrat do ušes onih, ki so jim namenjene. Te zahteve so:

Rešitev stanu iz bednega materialnega položaja. Denar, ki pride učitelju ali uradniku v roke, ne gre niti v banke in čez mejo, ne v nogavice, ampak v nekaj dnevih nazaj v roke ljudstva, obrtnika, trgovca ali kmetu. Z našimi večnimi redukcijami plač so udarjeni vsi ti stanovi, kar izpričujejo tudi sami.

Učiteljstvo naj bo omogočeno svobodno izbiranje kraja njegovega delovanja, in to po razpisih službenih mest, po točkah kot jih navajajo zakonska določila. S tem bi se zaježilo vmešavanje nepoklicanih v čisto službene zadeve države in banovin. Odpadlo bi mnogo nezadovoljstva, nepotrebne jeze in sovraštva ter drugih nepravil, kar bi bilo v prid posameznikom in naši državni skupnosti.

V izvenšolskem delovanju naj bo učitelj popolnoma svoboden. Nikogar bi ne smeli siliti v društva in organizacije, za katere ne čuti zanimanja, nagnjenja in sposobnosti. Pri tem se ustvarja samo diletantstvo, kar je stvar le v škodo. Kdor je telovadelec, naj ostane to, pevec naj poje in celo komponira, če ga veseli in čuti zmožnosti. Vse drugo naj pa prepušti drugim. Tista, čisto tako hvalisana mnogostranost, dostikrat škoduje kvaliteti dela.

Za poglobljenje dela nam je bolj kot drugim stanovom potrebna stalnost na mestu. Kdor si je svobodno izvolil kak kraj in ima zavest, da tam tudi lahko ostane v vseh primerih, ta se bo tudi vse bolj trdno in z veseljem oprijel te ali one panoge javnega udejstvovanja. Zato je to naša najbolj upravičena zahteva in je samo nerazumljivo, da še do danes ni izvedena. Kdor bo to izvršil, o tem bomo vedeli, da ima čiste namene. Saj ima oblast še vedno polno sredstev na razpolago, da nevednega uslužbenca kazensko premesti, če je izvršil kaj nezakonitega. Vsak prizadeti bo rekel brez posebnega gneva »mea culpa« in jo rad odkuril drugam, če mu bo s pravičnim disciplinskim postopkom izrečena premešitev kot kazen za dokazano veliko pregreho.

Napisal sem te vrste brez vsake mrznje do te ali one organizacije ali društva, ampak samo iz spoznanja stvari, ki jih opazujem že nekaj desetletij.

Lir.

Pismo

Dragi tovariši!

Tvoje pismo, ki si mi ga pisal meseca decembra leta 1936, sem prejel. Zakaj Ti na to pismo odgovarjam šele danes, boš razbral iz pisma samega.

Letos na jesen nameravaš oditi v pokoj? — Pametno in tovariško je to! Pametno zaradi tega, da ne umrješ sredi dela, tovariško pa zaradi tega, ker čaka sto in sto mladih moči, da zagrabijo z članom za ono delo, ki ga vrše stari ljudje samo zaradi tega, ker so mnenja, da se bo podrl svet, če izprežejo oni. Pa se ne bo!

Vem, iz Tvojega pisma sem razbral, da bi rad izvedel, kaj in kako sem ravnal, da sem dosegel upokojeve v pokojnino tako hitro. Najlaže me boš razumel, če Ti povem vse lepo po vrsti. Evo Ti izpovedi moje:

Služiti sem začel 15. X. 1897. in sem služil do 1. IX. 1934. Preprost račun Ti pove,

da sem služil 36 let, 6 mesecev in 15 dni. V vsej tej dobi nisem imel ne 1 dneva bolezenskega dopusta. Pač pa sem imel študijskega in po privatnih poslih. In to je bilo vzrok, da sem služil 1 leto, 6 mesecev in 15 dni več. Bil sem mnenja, da previdnost nikjer in nikoli ne škodi.

Torej 1. IX. 1934. sem se poslovil od šole, otrok in res dragih mi tovarišic in tovarišev. Užagal pa sem takoj neumnost; zakaj mesto da bi bil vložil takoj prošnjo za upokojitve in služil dalje do upokojitve, sem šel na bolezenski dopust. Tega sem užival od 1. IX. 1934. do 1. VII. 1935., dasi sem že 6. III. 1935. prosil za upokojitve in za dopust do upokojitve. Zanašal sem se na določbe § 109. u. z. Zmotil sem se; zakaj zadeva se je vlekla do 1. VI. 1936. Toda, ves ta čas se je vlekla zadeva zame ugodno; zakaj dobival sem polne prejemke. Dne 1. VI. 1936. pa me je zadela, kot strela z jasnega neba, vest, da so mi službeni prejemki ustavljeni. In sedaj se je začel zame »Križev pot«; zakaj bil sem brez sredstev. Kaj se to pravi, ve le oni, ki je vse to doživel sam! Imeti mora proketo dobre živice, da ne propade tekem časa popolnoma! Saj ne rečem, da Ti ta in oni ne bo zaupal, posodil itd. Toda vse to je v zvezi z obrestmi v višini 10 % do 25 %. In to je ruina za vsakega državljanca, namočena.

Od 1. VI. 1936. pa do danes, t. j. 6. III. 1937. (ravno po 2 letih, kar sem prosil sam za upokojitve) pa visim torej med nebom in zemljo. Res je, da sem izvedel že meseca decembra 1936., da je došel dekret o moji upokojitvi. Toda, kdor ima smolo, se je ne iznebi nikoli! Sam vrag vedi, kdo je zamenjal date; zakaj na enem aktu je stal datum 1. VII. 1935., na drugem pa datum 1. VII. 1936. In vsa zadeva je romala iznova v Beograd. Menil sem, da se da taka malenkost popraviti kar čez noč. Kaj še! Od takrat pa do danes je minilo že zopet nad 3 mesece, a o rešitvi ni ne duha ne sluha. In to je bil vzrok, da Ti nisem odgovoril že prej. Sam vrag vedi, kdo na aktu zopet sedi in koliko časa bo še sedel! Upam pa, da bo zadeva rešena prej, preden odideš v pokoj Ti. Kako pa bo rešena, Ti bom poročal takoj, ko dobim rešitev v roke. Tolaži me spet § 109. u. z.!

Za sedaj pa Ti svetujem samo tole: Ko boš imel polnih 35 let, prosi za upokojitve in služi dalje do dne, da dobiš dekret v roke. Res je, da Te lahko degradirajo. Taka degradacija pa ni sramota zate! Zadeva je že marsikoga; in poznam tovariša, ki je služil skoro 37 let brez bol. dop., dobil okoli 20 pohval, 3 odlikovanja, deloval na pedagoškem in literarnem polju, v šoli in izven šole in se umaknil sam samo zaradi tega, da dobi prilično lepo in ugodno mesto kdo drugi. Komu mar za vse to! Tudi njega so degradirali! Na upokojitve in na pokojnino pa čaka že nad 2 leti! In takih primerov je več! Zakaj ravno iz branže O. N. največ, tega tudi jaz ne vem!

Iz Tvojega pisma sem tudi razbral, da se čudiš, da ni poslanca, ne senatorja, ki bi na vse to opozoril merodajne činitelje. Čudim se tudi jaz in to tem bolj, čim dalje se zadeva vleče in zavlačuje. In zato, dragi tovariši, oprosti, da Ti danes (čeprav po dveh letih) ne morem svojega prelevanja v upokojenje podati v celotni formi, kot bi Ti rad.

Tovariši Te pozdravljajo

J. G. Polák.

Cenj. učiteljstvu nudi 5% popusta
pri nakupu nova galanterijska in modna trgovina

CUZNAR STANE
Ljubljana, Franciška ulica 4
Velika izbira aktovk, denarnic in torbic
Oglejte si izložbo!

† Lojze Bratuž



Prijatelj in tovariš me je pozval naj napišem v »Učiteljskem tovarišu« nekrolog svojemu bratranču, najljubšemu Lojzetu, ki ga je ovil trnje venec mučeništva v plašč prerane smrti.

Bolečino nad udarcem te nenadomestljive izgube v rodu Bratužev bi najraje sam tiho nosil v življenju s seboj, a v prsih kipi, da jo izkričim.

Če umrje sorodnik in prijatelj, je hudo, prerana smrt dragega — pretresa, nasilna smrt — zgrozi.

Praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah

Pod pokroviteljstvom g. bana dravske banovine — Nastop desetih zborov konjiškega sreza — Snovanje zveze pevovodij mladinskih zborov

Mogočno so zadoneli 14. marca t. l. zvoki združenih mladinskih zborov v Slov. Konjicah; mogočen val pesmi, zapetih z vso ljubeznijo in spontanim doživetjem 500 otrok je zajel pevce in poslušalce v dvorani ali ob radio aparatih v enotno občestvo, doživljajoče vso lepoto, milino in bogastvo naše narodne in umetne pesmi. Pesem, ta najmočnejši vzgojni element, ki prihaja od srca in vodi k srcu, ni bila le izraz ljubezni do glasbene umetnosti, ljubezni do lepote naše pesmi, ampak tudi izraz mogočnega doživljanja prodorne sile skupnega dela, izraz pravilno pojmovane nacionalne vzgoje in zavesti naše mladine. Kako mogočno je donela ravno v Konjicah pesem »Hej Slovani!« Se zvenijo mogočni zvoki, še doni v dušah lepota naše pesmi; živo smo pa tudi uverjeni, da bo zvenela in donela v srcih najmlajših še dolgo dolgo. Naša pesem je neminljiva.



Združeni mladinski pevski zbori.

Bila je hladna, deževna nedelja. Iz oblakov je rahlo rosilo, za hip posijalo sonce, nato zopet dež. Po blatnih cestah so okoli poldneva prihajale v Konjice skupine mladih pevcev večinoma peš, deloma na vozovih in avtu. Vsi mokri so se nastanili po razredih deske šole. Kos kruha in še kaj so privlekli na dan, kosilo je bilo s tem opravljeno; le nekaj jih je šlo po skodelico juhe. Za dostojno počastitev naše pesmi je bilo treba prehoditi blatno pot in pretrpeti malo lakote. Usoda slovenskih kulturnih delavcev niti najmlajšim ne prizanese.

Nastop. Iz »radio-telefonske stanice« — konferenčne sobe javljajo, da nas Ljubljana pričakuje. Za uvodno besedo gov. Bratuža, ki je pozdravil zastopnika gosp. bana gosp. sreškega načelnika Malešiča, ugledne osebnosti in skupino kritikov, je nastopil mladinski zbor konjiške šole z vodjo tov. Marijem Bratužem. V naravnost vzornem redu so se vrstili ostali zbori iz Soč z Andrejem Pirjevcem, Oplotnice z Maksom Sekirnikom, Prihove z Jakobom Stefančičem, Špitaliča z Ano Bantanovo in Jožetom Troštom, Tepanja z Gabrielom Zemljo, Vitanja z Miroslavom Veljakom, Zreč s Karlom Mravljakom in Žič z Emilom Ulago. Na programu so bile narodne, umetne in moderne pesmi. Vsi zbori so rešili svojo nalogo

povsem častno, nekateri so dosegli presenetljivo lepe uspehe.

Končno je bil skupen nastop vseh zborov pod vodstvom tov. Emila Ulage. Strmeli smo nad ubranostjo, zvočnostjo, disciplino in enotnostjo izvajanja mladine, ki je z vso pazljivostjo sledila kretnjam dirigenta, izšla v pesem vsa svoja najlepša čustva in pokazala, da je v njihovi požrtvovalnosti in uspehih zjamčen najlepši razvoj glasbenega udejstvovanja pa tudi poroštvo zdrave in srečne bodočnosti naših najmlajših.

Tiho in skoraj neopazno so se vršile priprave za praznik naše pesmi. Pripravljalni odbor je imel sicer polne roke dela, vendar se je v resničnem tovarstvu in sodelovanju storilo vse. Posamezni pevovodje so negovali svoje zборе z vso ljubeznijo in skrbnostjo. Skoraj polovico zborov je iz štirirazrednic, trirazrednic in celo dvorazrednic, koder pevcev ni

na izbiro in je potrebno ogromnega truda, da se osnuje in pripravi 30—60 članski zbor iz komaj 100—200 otrok na vsaj šoli. Priznanje in čast vsem pevovodjem. Z neumorno agilitnostjo je skrbel in delal mladi tovariš Ulaga iz Žie, iniciator in artistični vodja celotne prireditve. Izredno razumevanje in vztrajno delavnost so pokazali tovariši in tovarišice iz Slov. Konjic, ki so pod vodstvom upravitelja deske narodne šole, tov. Bratuža, uredili vse potrebno in še sto drugih nikjer vidnih, pripravljen. Tudi brezposelni učiteljski abiturienti so se pokazali prave tovariše z resnično priznanja vredno delavnostjo.

Pevovodjem pa kar na kratko. Za Vaš trud in uspeh Vam bo mladina vedno hvaležna. Njena iskrena ljubezen in najlepše priznanje kritikov Vam bodi v pohvalo in ponos.

Po koncertu se je vršil kratek sestanek kritikov in pevovodij. Po nad vse laskavih izjavah prof. Družoviča iz Maribora, prof. Pirnika iz Ljubljane in drugih se je razvila živahna debata o osnovanju zveze pevovodij mladinskih zborov, o počitniškem tečaju na Pohorju, o bodočem skupnem delu in še mnogočem. Nameni so lepi, da bi se le tudi izpolnili tako uspešno in častno, kot je potekel uspešno in častno praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah!

Eleganten pomladni plašč, površnik

UKIC

★ LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA

In ta groza je objela mene in moje, našo zemljo ob Soči in ljudstvo, ki še ponižno krivico trpi in je na milost in nemilost predano trpljenju in nasilju.

Pred desetimi leti sem prebolel smrt in izgubo svojega očeta, po desetih letih čutim v srcu hujšo rano, ki skeli mene in rod ob Soči.

Lojze Bratuž!

Sorodnika, bratranca in vrstnika, sva korakala istim ciljem naproti. Oba učitelja.

Bil je Lojze pet dni mlajši od mene. Spoznala sva se triletna v ulici sv. Klare, v otroškem vrtnu. Nosil je še krilce, a jaz že hlačke. On Alič, jaz Ručič. On je obiskoval »Solski dom«, jaz vladnico. Prosti čas je bil najin, najljubše, kopanje v Soči, naju je družilo.

Srečala sva se na slovenski gimnaziji in jo obiskovala do izbruha vojne ob Soči.

Trinajstleten je že orglal Bogu v čast po goriških cerkvah ob tuljenju granat in žvižganju šrapnelov.

Po nevarnostih vojne in internacije v Italiji se je vrnil.

Vrnitev njegove družine v domovino je bil praznik. Kot kruh dobra, verna in zavedna je bila ta družina. — Že v nevarnostih vojne nas je bodrila in dajala pogum — pesem. Po prestani vojni smo s pesmijo nadaljevali.

Vsi Bratuži smo bili pevci. Lojze vodja. »Sveta Rozalija, pastirkov mati, ti si pomagala ovčice pastiti, Lojze s taktirko v roki, »Mladika« poje, narod verno poslušaj. »Kapan na barki stoji in rožni venec v rokah drži«, se razlega iz mladih grl fortissimo, Lojze vodi, v očeh mu plamtijo ogenj — ugasnil je blesk njegovih lepih oči, upadle so njegove roke, orgle nemo molče, izmučeno njegovo telo čuvajo varuhi.

Prebomite tudi jezik, pesem splava v višave, kamor človek ne more — sem pisal nekoč.

Ubili so Lojzeta, njegov duh je splaval nad Sočo in Adrijo in čuva teptani rod, ko pod ubornim krovom molči, a v duši kriči Lojzetova pesem: »Glej, kako trpiš, prebodi so ti roke z žebli in tvoj obraz je krvav.«

Ob mesecu Tvoje mučeniške smrti, ljubi Lojze, sem z dušo pri vdoveli Tvoji Ljubki, sirotkah Lojzki in Drejčki, jokam z njimi, pri Karlu, Jožku, Francetu in Željki in molim za Tvoj mir po kroni mučeniškega trpljenja v Tvojih petintridesetih letih, ki si ga prestal.

Moj Lojze!

Tvoj Marjo.

Iz zaprtih knjig življenja

UČITELJSKEMU VETERANU

† FRANU ZAMANU V SLOVO.

Čudna so pota božje previdnosti. Dvoje knjig leži tu pred menoj. Truplo častitega starčka osemdesetih let, debela knjiga, ki smo jo pravkar za večno zaprli in živa beseda mojega pokojnega očeta, vpisana v najlepši in vsestransko zanimivi obliki kot dnevnik novomeškega četrtošolca, tavajočega v življenju do poslednjih vrstic, ki jih malo kdo zmore. Dovolj mora namreč biti volje v njem, če piše s tresočo se roko svojim otrokom v spomin: »10. maja 1888. sem ob osmi uri prejel sv. popotnico, sv. olje in naposled papežev blagoslov.«

Tako moj oče. In sedaj 6. marca me je usoda poslednjič povedla k njegovemu najljubšemu prijatelju Franu Zamanu, da izdihne v mojem naročju.

Učiteljski pokret

Hrvatski tovariši in naš pokret

Tudi med našimi tovariši na Hrvaškem se je pričelo novo, mnogo obetajoče gibanje, ki je v marsičem podobno slovenskemu učiteljskemu pokretu. Ideja je ista: Pribliziti se je treba narodu, ki bije trd boj z življenjem, dati mu je treba tako šolo, ki bo narodu pomagala, da se dvigne s sedanjega nizkega kulturnega, ekonomskega in socialnega nivoja. Za razliko od nalog, ki si jih je postavil naš pokret, naj opozorim, da je na Hrvaškem problematika tega vprašanja mnogo bolj komplicirana kot pri nas, saj bodo morali naši hrvatski tovariši pri svojem delu resno upoštevati vprašanje analfabetizma, ki v Sloveniji — na srečo — ni aktualno. V toliko so oni na slabšem kot mi. Volja, energija in ljubezen pa, ki jih vodi pri njihovem delu, je sigurno dokaz, da so si svesti svoje misije in da jim je uspeh zagotovljen. To tem bolj, ker bodo pri svojih naporih uživali vso moralno podporo onih hrvatskih organizacij, ki se trudijo, da bi narodu olajšale sedanje gospodarsko stanje. Pri nas na to podporo ne moremo računati, ker takih organizacij ni in če so, so strankarsko pobarvane ter je njih prva in najsvetejša dolžnost, da love kaline za svoje politične stranke. Vendar nas to ne sme strahiti. Učiti se moramo drug od drugega: mi od Hrvatov, Hrvati od nas. Tako se bomo medsebojno podpirali in izpopolnjevali. Ne bo napačno, če se informiramo, kako je na Hrvaškem to gibanje začelo.

Od 3. do 9. januarja je 82 mladih hrvatskih učiteljev priredilo v Zagrebu »Učiteljski tjedane« z vrsto predavanj, med njimi o tem, kako se pri nas obravnava delovna šola, o samoizobrazbi učiteljev, o vlogi učitelja v hrvatskem seljaškem pokretu itd. Po predavanjih je bila sprejeta resolucija, koje težina leži v sledečih pasusih:

»...konstatirali smo, da »Napredak« (dosedanje glasilo hrvatskega učiteljskega O. H.) v svoji današnji obliki, kakor tudi večina naših pedagoških časopisov in listov ne zadovoljuje velikega števila mlajših učiteljev. Osnovni razlog leži v tem, ker se je preveč omejil na objavljanje čisto teoretskih člankov iz področja pedagogike, posebno delovne šole in je popolnoma zanemaril obdelovanje celokupnih vprašanj, s katerimi se pri svojem delu največkrat srečujemo. Po našem mnenju je zato izostalo sodelovanje mlajših učiteljev, tako da so na tak način ostali brez možnosti, da obelodanijo svoja mišljenja in da potom tiska odpravijo motnje, ki jih ovirajo v njihovem prosvetnem delu.«

»V to svrhu predlagamo, da se poleg »Napredka« kot priloga izdaja »Hrvatski učiteljski dom« (ki bi se lahko tudi posebe prodajal), v katerem bi se nudila prilika sekciji in nam mlajšim učiteljem, da pišemo o onih vprašanjih šolskega dela, kojih ostrino kot začetniki najmočnejše občutimo.«

»V primeru, da se ta naš predlog ne bi uvaževal, bomo prisiljeni, da z lastnimi močmi, eventualno na zadrudni podlagi, osnujemo list, ki bi nas zadovoljil in ki bi koristil interesom celokupnega hrvatskega učiteljskega, ne da bi tangiral delokrog »Napredka«.

Zagrebska sekcija je mladim tovarišem ugodila na ta način, da je »Napredak« izpremenila v pedagoški list ter osnovala, oz. obnovila »Hrvatski učiteljski dom«, ki je nekdanji izhajal od 1. 1908. do 1. 1921. List vodijo hrvatski učiteljski pokretaši. Izhaja štirinajstredno. (Letna naročnina 18 din. Uredništvo in administracija v Zagrebu, Trg kralja Aleksandra 4.) Do sedaj sta izšli dve številki, ki se odlikujeta po izredni borbenosti in eksaktnosti iznešenih misli. V uvodniku prve številke

Ko je mila slovenska beseda brisala raz njegovih čutilj spomine na nepopolna življenjska dejanja, in ko je snežnobelo telo častiljivega starčka drhtelo v rokah njegove ljube hčere Slavice, sem se vživel v usodo dveh neločljivih prijateljev, in se v duhu zazrl na one tresoče se roke, ki so prav tako drhtele — skoro pred petdesetimi leti.

Zatisnil sem častiljivemu prijatelju oči in odhitel na dan, da nekdanja očetova čustva združim s svojimi današnjimi.

Čitam: »Sreda 14. junija 1870. Ob treh sva šla z Zamanom v Cerovec, kjer sva skupaj za slovo kupico vina pila. Potem pa sva jo črez hribe vrezala. Vrh hribov pa sva se morala ločiti. Prav s težkim srcem sem se od mojega vedno največjega in najzvestejšega prijatelja ločil. Ko se nisva več videla, začel je debel dež name kapat, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem že precej moker bil, sem se predramil in tudi iz mojih oči se mi je dež vliil. Zaman mi je poprej pravil, da mu je nekako čudno pri sreju, da je žalosten; pa brž po ločenju sem tudi jaz tako žalosten in otožen postal.«

Po šestdesetih letih od tega razstanka je usoda g. Zamana privedla v naše zelene Cerklje. Ze takoj prvi večer se mu je oko ustavilo ob mojem imenu, ko je prebral našo šolsko spomenico Od Ilirije do Jugoslavije. Ime rojstne vasi mojega očeta pa je starčka spravila kar iz ravnotežja. Vso noč je nemirno begal po sobi, ponavljajoče nepravstano Jože — Jože. — Ob rani uri je prihitel k meni, da sem ga pomiril. Pokazal sem mu očetove »Razne dogodke J. L. bivšega dijaka latinskih šol«, kjer je njegovo ime opetovano označeno in to v najprisrčnejši obliki. Bil me je neizrečno vesel in pri našem sleher-

da sem služil 36 let, 6 mesecev in 15 dni. V vsej tej dobi nisem imel ne 1 dneva bolezenskega dopusta. Pač pa sem imel študijskega in po privatnih poslih. In to je bilo vzrok, da sem služil 1 leto, 6 mesecev in 15 dni več. Bil sem mnenja, da previdnost nikjer in nikoli ne škodi.

Torej 1. IX. 1934. sem se poslovil od šole, otrok in res dragih mi tovarišic in tovarišev. Užgal pa sem takoj neumnost; zakaj mesto da bi bil vložil takoj prošnjo za upokojitve in služil dalje do upokojitve, sem šel na bolezenski dopust. Tega sem užival od 1. IX. 1934. do 1. VII. 1935., dasi sem že 6. III. 1935. prosil za upokojitve in za dopust do upokojitve. Zanašal sem se na določbe § 109. u. z. Zmotil sem se; zakaj zadeva se je vlekla do 1. VI. 1936. Toda, ves ta čas se je vlekla zadeva zame ugodno; zakaj dobival sem polne prejemke. Dne 1. VI. 1936. pa me je zadela, kot strela z jasnega neba, vest, da so mi službeni prejemki ustavljeni. In sedaj se je začel zame »Križev pot«; zakaj bil sem brez sredstev. Kaj se to pravi, ve le oni, ki je vse to doživel sam! Imeti mora prokleto dobre živce, da ne propade tekoma časa popolnoma! Saj ne rečem, da Ti ta in oni ne bo zaupal, posodil itd. Toda vse to je v zvezi z obrestmi v višini 10 % do 25 %. In to je ruina za vsakega državljanca, namščena.

Od 1. VI. 1936. pa do danes, t. j. 6. III. 1937. (ravno po 2 letih, kar sem prosil sam za upokojitve) pa visim torej med nebom in zemljo. Res je, da sem izvedel že meseca decembra 1936., da je došel dekret o moji upokojitvi. Toda, kdor ima smolo, se je ne iznebi nikoli! Sam vrag vedi, kdo je zamenjal date; zakaj na enem aktu je stal datum 1. VII. 1935., na drugem pa datum 1. VII. 1936. In vsa zadeva je romala iznova v Beograd. Menil sem, da se da taka malenkost popraviti kar čez noč. Kaj še! Od takrat pa do danes je minilo že zopet nad 3 mesece, a o rešitvi ni ne duha ne sluha. In to je bil vzrok, da Ti nisem odgovoril že prej. Sam vrag vedi, kdo na aktu zopet sedi in koliko časa bo še sedel! Upam pa, da bo zadeva rešena prej, preden odideš v pokoj Ti. Kako pa bo rešena, Ti bom poročal takoj, ko dobim rešitev v roke. Tolaži me spet § 109. u. z.!

Za sedaj pa Ti svetujem samo tole: Ko boš imel polnih 35 let, prosi za upokojitve in služi dalje do dne, da dobiš dekret v roke. Res je, da Te lahko degradirajo. Taka degradacija pa ni sramota zate! Zadeva je že marsikoga; in poznam tovariša, ki je služil skoro 37 let brez bol. dop., dobil okoli 20 pohval, 3 odlikovanja, deloval na pedagoškem in literarnem polju, v šoli in izven šole in se umaknil sam samo zaradi tega, da dobi prilično lepo in ugodno mesto kdo drugi. Komu mar za vse to! Tudi njega so degradirali! Na upokojitve in na pokojnino pa čaka že nad 2 leti! In takih primerov je več! Zakaj ravno iz branže O. N. največ, tega tudi jaz ne vem!

Iz Tvojega pisma sem tudi razbral, da se čudiš, da ni poslanca, ne senatorja, ki bi na vse to opozoril merodajne činitelje. Čudim se tudi jaz in to tem bolj, čim dalje se zadeva vleče in zavlačuje. In zato, dragi tovariši, oprosti, da Ti danes (čeprav po dveh letih) ne morem svojega prelevanja v upokojenje podati v celotni formi, kot bi Ti rad.

Tovariši Te pozdravljajo

J. G. Polák.

Cenj. učiteljstvu nudi 5% popusta
pri nakupu nova galanterijska in modna trgovina

CUZGAR STANE
Ljubljana, Francišanska ulica 4
Velika izbira aktovk, denarnic in torbic
Oglejte si izložbo!

† Lojze Bratuž



Prijatelj in tovariš me je pozval naj napišem v »Učiteljskem tovarišu« nekrolog svojemu bratranču, najljubšemu Lojzetu, ki ga je ovil trnje venec mučeništva v plašč prerane smrti.

Bolečino nad udarcem te nenadomestljive izgube v rodu Bratužev bi najraje sam tiho nosil v življenju s seboj, a v prsih kipi, da jo izkričim.

Če umrje sorodnik in prijatelj, je hudo, prerana smrt dragega — pretresa, nasilna smrt — zgrozi.

Praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah

Pod pokroviteljstvom g. bana dravske banovine — Nastop desetih zborov konjiškega sreza — Snovanje zveze pevovodij mladinskih zborov

Mogočno so zadoneli 14. marca t. l. zvoki združenih mladinskih zborov v Slov. Konjicah; mogočen val pesmi, zapetih z vso ljubeznijo in spontanostjo doživljanja 500 otrok je zajejal pevce in poslušalce v dvorani ali ob radio aparatih v enotno občestvo, doživljajoče vso lepoto, milino in bogastvo naše narodne in umetne pesmi. Pesem, ta najmočnejši vzgojni element, ki prihaja od srca in vodi k srcu, ni bila le izraz ljubezni do glasbene umetnosti, ljubezni do lepote naše pesmi, ampak tudi izraz mogočnega doživljanja prodorne sile skupnega dela, izraz pravilno pojmovane nacionalne vzgoje in zavesti naše mladine. Kako mogočno je donela ravno v Konjicah pesem »Hej Slovani!« Se zvenijo mogočni zvoki, še doni v dušah lepota naše pesmi; živo smo pa tudi uverjeni, da bo zvenela in donela v srcih najmlajših še dolgo dolgo. Naša pesem je neminljiva.



Združeni mladinski pevski zbori.

Bila je hladna, deževna nedelja. Iz oblakov je rahlo rosilo, za hip posijalo sonce, nato zopet dež. Po blatnih cestah so okoli poldneva prihajale v Konjice skupine mladih pevcev večinoma peš, deloma na vozovih in avtu. Vsi mokri so se nastanili po razredih deske šole. Kos kruha in še kaj so privlekli na dan, kosilo je bilo s tem opravljeno; le nekaj jih je šlo po skodelico juhe. Za dostojno počastitev naše pesmi je bilo treba prehoditi blatno pot in pretrpeti malo lakote. Usoda slovenskih kulturnih delavcev niti najmlajšim ne prizanese.

Nastop. Iz »radio-telefonske stanice« — konferenčne sobe javljajo, da nas Ljubljana pričakuje. Za uvodno besedo gov. Bratuža, ki je pozdravil zastopnika gosp. bana gosp. sreškega načelnika Malešiča, ugledne osebnosti in skupino kritikov, je nastopil mladinski zbor konjiške šole z vodjo tov. Marijem Bratužem. V naravnost vzornem redu so se vrstili ostali zbori iz Soč z Andrejem Pirjevcem, Oplotnice z Maksom Sekirnikom, Prihove z Jakobom Stefančičem, Špitaliča z Ano Bantanovo in Jožetom Troštom, Tepanja z Gabrielom Zemljo, Vitanja z Miroslavom Veljakom, Zreč s Karlom Mravljakom in Zič z Emilom Ulago. Na programu so bile narodne, umetne in moderne pesmi. Vsi zbori so rešili svojo nalogo

povsem častno, nekateri so dosegli presenetljivo lepe uspehe.

Končno je bil skupen nastop vseh zborov pod vodstvom tov. Emila Ulage. Strmeli smo nad ubranostjo, zvočnostjo, disciplino in enotnostjo izvajanja mladine, ki je z vso pazljivostjo sledila kretnjam dirigenta, izšla v pesem vsa svoja najlepša čustva in pokazala, da je v njihovi požrtvovalnosti in uspehih zjamčen najlepši razvoj glasbenega udejstvovanja pa tudi poroštvo zdrave in srečne bodočnosti naših najmlajših.

Tiho in skoraj neopazno so se vršile priprave za praznik naše pesmi. Pripravljalni odbor je imel sicer polne roke dela, vendar se je v resničnem tovarstvu in sodelovanju storilo vse. Posamezni pevovodje so negovali svoje zборе z vso ljubeznijo in skrbnostjo. Skoraj polovico zborov je iz štirirazrednic, trirazrednic in celo dvorazrednic, koder pevcev ni

na izbiro in je potrebno ogromnega truda, da se osnuje in pripravi 30—60 članski zbor iz komaj 100—200 otrok na vsaj šoli. Priznanje in čast vsem pevovodjem. Z neumorno agilitnostjo je skrbel in delal mladi tovariš Ulaga iz Zie, iniciator in artistični vodja celotne prireditve. Izredno razumevanje in vztrajno delavnost so pokazali tovariši in tovarišice iz Slov. Konjic, ki so pod vodstvom upravitelja deske narodne šole, tov. Bratuža, uredili vse potrebno in še sto drugih nikjer vidnih, pripravljen. Tudi brezposelni učiteljski abiturienti so se pokazali prave tovariše z resnično priznanja vredno delavnostjo.

Pevovodjem pa kar na kratko. Za Vaš trud in uspeh Vam bo mladina vedno hvaležna. Njena iskrena ljubezen in najlepše priznanje kritikov Vam bodi v pohvalo in ponos.

Po koncertu se je vršil kratek sestanek kritikov in pevovodij. Po nad vse laskavih izjavah prof. Družoviča iz Maribora, prof. Pirnika iz Ljubljane in drugih se je razvila živahna debata o osnovanju zveze pevovodij mladinskih zborov, o počitniškem tečaju na Pohorju, o bodočem skupnem delu in še mnogočem. Nameni so lepi, da bi se le tudi izpolnili tako uspešno in častno, kot je potekel uspešno in častno praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah!

Eleganten pomladni plašč, površnik

UKIC

★ LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA

Prebomite tudi jezik, pesem splava v višave, kamor človek ne more — sem pisal nekoč.

Ubili so Lojzeta, njegov duh je splaval nad Sočo in Adrijo in čuva teptani rod, ko pod ubornim krovom molči, a v duši kriči Lojzetova pesem: »Glej, kako trpiš, prebodi so ti roke z žebli in tvoj obraz je krvav.«

Ob mesecu Tvoje mučeniške smrti, ljubi Lojze, sem z dušo pri vdoveli Tvoji Ljubki, sirotkah Lojzki in Drejčki, jokam z njimi, pri Karlu, Jožku, Francetu in Željki in molim za Tvoj mir po kroni mučeniškega trpljenja v Tvojih petintridesetih letih, ki si ga prestal.

Moj Lojze!

Tvoj Marjo.

Iz zaprtih knjig življenja

UČITELJSKEMU VETERANU

† FRANU ZAMANU V SLOVO.

Čudna so pota božje previdnosti. Dvoje knjig leži tu pred menoj. Truplo častitega starčka osemdesetih let, debela knjiga, ki smo jo pravkar za večno zaprli in živa beseda mojega pokojnega očeta, vpisana v najlepši in vsestransko zanimivi obliki kot dnevnik novomeškega četrtošolca, tavajočega v življenju do poslednjih vrstic, ki jih malo kdo zmore. Dovolj mora namreč biti volje v njem, če piše s tresočo se roko svojim otrokom v spomin: »10. maja 1888. sem ob osmi uri prejel sv. popotnico, sv. olje in naposled papežev blagoslov.«

Tako moj oče. In sedaj 6. marca me je usoda poslednjič povedla k njegovemu najljubšemu prijatelju Franu Zamanu, da izdihne v mojem naročju.

Učiteljski pokret

Hrvatski tovariši in naš pokret

Tudi med našimi tovariši na Hrvaškem se je pričelo novo, mnogo obetajoče gibanje, ki je v marsičem podobno slovenskemu učiteljskemu pokretu. Ideja je ista: Pribliziti se je treba narodu, ki bije trd boj z življenjem, dati mu je treba tako šolo, ki bo narodu pomagala, da se dvigne s sedanjega nizkega kulturnega, ekonomskega in socialnega nivoja. Za razliko od nalog, ki si jih je postavil naš pokret, naj opozorim, da je na Hrvaškem problematika tega vprašanja mnogo bolj komplicirana kot pri nas, saj bodo morali naši hrvatski tovariši pri svojem delu resno upoštevati vprašanje analfabetizma, ki v Sloveniji — na srečo — ni aktualno. V toliko so oni na slabšem kot mi. Volja, energija in ljubezen pa, ki jih vodi pri njihovem delu, je sigurno dokaz, da so si svesti svoje misije in da jim je uspeh zagotovljen. To tem bolj, ker bodo pri svojih naporih uživali vso moralno podporo onih hrvatskih organizacij, ki se trudijo, da bi narodu olajšale sedanje gospodarsko stanje. Pri nas na to podporo ne moremo računati, ker takih organizacij ni in če so, so strankarsko pobarvane ter je njih prva in najsvetejša dolžnost, da love kaline za svoje politične stranke. Vendar nas to ne sme strahiti. Učiti se moramo drug od drugega; mi od Hrvatov, Hrvati od nas. Tako se bomo medsebojno podpirali in izpopolnjevali. Ne bo napačno, če se informiramo, kako je na Hrvaškem to gibanje začelo.

Od 3. do 9. januarja je 82 mladih hrvatskih učiteljev priredilo v Zagrebu »Učiteljski tjedane« z vrsto predavanj, med njimi o tem, kako se pri nas obravnava delovna šola, o samoizobrazbi učiteljev, o vlogi učitelja v hrvatskem seljaškem pokretu itd. Po predavanjih je bila sprejeta resolucija, koje težina leži v sledečih pasusih:

»...konstatirali smo, da »Napredak« (dosedanje glasilo hrvatskega učiteljskega O. H.) v svoji današnji obliki, kakor tudi večina naših pedagoških časopisov in listov ne zadovoljuje velikega števila mlajših učiteljev. Osnovni razlog leži v tem, ker se je preveč omejil na objavljane čisto teoretskih člankov iz področja pedagogike, posebno delovne šole in je popolnoma zanemaril obdelovanje celokupnih vprašanj, s katerimi se pri svojem delu največkrat srečujemo. Po našem mnenju je zato izostalo sodelovanje mlajših učiteljev, tako da so na tak način ostali brez možnosti, da obelodanijo svoja mišljenja in da potom tiska odpravijo motnje, ki jih ovirajo v njihovem prosvetnem delu.«

»V to svrhu predlagamo, da se poleg »Napredka« kot priloga izdaja »Hrvatski učiteljski dom« (ki bi se lahko tudi posebe prodajal), v katerem bi se nudila prilika sekciji in nam mlajšim učiteljem, da pišemo o onih vprašanjih šolskega dela, kojih ostrino kot začetniki najmočnejše občutimo.«

»V primeru, da se ta naš predlog ne bi uvaževal, bomo prisiljeni, da z lastnimi močmi, eventualno na zadržni podlagi, osnujemo list, ki bi nas zadovoljil in ki bi koristil interesom celokupnega hrvatskega učiteljskega, ne da bi tangiral delokrog »Napredka«.

Zagrebska sekcija je mladim tovarišem ugodila na ta način, da je »Napredak« izpremenila v pedagoški list ter osnovala, oz. obnovila »Hrvatski učiteljski dom«, ki je nekdanji izhajal od 1. 1908. do 1. 1921. List vodijo hrvatski učiteljski pokretaši. Izhaja štirinajstredno. (Letna naročnina 18 din. Uredništvo in administracija v Zagrebu, Trg kralja Aleksandra 4.) Do sedaj sta izšli dve številki, ki se odlikujeta po izredni borbenosti in eksaktnosti iznešenih misli. V uvodniku prve številke

Ko je mila slovenska beseda brisala raz njegovih čutilj spomine na nepopolna življenjska dejanja, in ko je snežnobeelo telo častitljivega starčka drhtelo v rokah njegove ljube hčere Slavice, sem se vživel v usodo dveh neločljivih prijateljev, in se v duhu zazrl na one tresoče se roke, ki so prav tako drhtele — skoro pred petdesetimi leti.

Zatisnil sem častitljivemu prijatelju oči in odhitel na dan, da nekdanja očetova čustva združim s svojimi današnjimi.

Čitam: »Sreda 14. junija 1870. Ob treh sva šla z Zamanom v Cerovec, kjer sva skupaj za slovo kupico vina pila. Potem pa sva jo črez hribe vrezala. Vrh hribov pa sva se morala ločiti. Prav s težkim srcem sem se od mojega vedno največjega in najzvestejšega prijatelja ločil. Ko se nisva več videla, začel je debel dež name kapat, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem že precej moker bil, sem se predramil in tudi iz mojih oči se mi je dež vliil. Zaman mi je poprej pravil, da mu je nekako čudno pri sreju, da je žalosten; pa brž po ločenju sem tudi jaz tako žalosten in otožen postal.«

Po šestdesetih letih od tega razstanka je usoda g. Zamana privedla v naše zelene Cerklje. Ze takoj prvi večer se mu je oko ustavilo ob mojem imenu, ko je prebrl našo šolsko spomenico Od Ilirije do Jugoslavije. Ime rojstne vasi mojega očeta pa je starčka spravila kar iz ravnotežja. Vso noč je nemirno begal po sobi, ponavljajoče nepravstano Jože — Jože. — Ob rani uri je prihitel k meni, da sem ga pomiril. Pokazal sem mu očetove »Razne dogodke J. L. bivšega dijaka latinskih šol«, kjer je njegovo ime opetovano označeno in to v najprisrčnejši obliki. Bil me je neizrečno vesel in pri našem sleher-

poudarja list, da je cilj borbe mladega učiteljskega šolstva v svobodno učiteljsko. Zato se bo list boril za resnico in pravico, posebno pa za napredek šole in učiteljskega. V enem izmed nadaljnjih člankov konstatira G. Karlovčan oddolžnost pedagoške teorije od praktičnih potreb, zmedo v pedagoški teoriji sami ter slabo materialno stanje narodnih šol, ki ima svoje korenine v splošnem ekonomskem stanju podeželja. Torej iste konstatacije, kakor jih je poudaril tudi naš pokret. V drugi številki je preveden iz »Učiteljskega« z dne 28. II. t. l. članek o brezposelnosti ter priobčen članek z naslovom »Slovenski učiteljski prednjač« v katerem mladi hrvatski tovariši toplo pozdravljajo naš pokret ter poročajo o našem programu in o metodi našega dela. Članek končuje sledeče:

»Učiteljski pokret« v Sloveniji in »Učiteljski teden« na Hrvaškem sta znak resnosti časa, v katerem živimo, in čvrste

volje, ki preveva današnje mlajše učiteljske, da složno, z jasnimi cilji in eksaktnimi metodami odgovori na težke, za narod in učiteljsko usodne zahteve današnjega časa. Pozdravljamo novi učiteljski pokret in mu želimo uspeh.

Veseli smo pozdravov, hvaležni za priznanje. In to tem bolj, ker so se zadnji čas pojavili med nekaterimi organiziranimi člani naše sekcije glasovi, da hoče naš pokret biti »država v državi« in ko nas neko učiteljsko društvo v oficijalnem poročilu o svojem zborovanju ironično naziva »Učiteljske pokret-nike«.

Na kratko — s hrvatskimi tovariši moramo navezati najtežje stike. Na vsak način bi nas odkritosrčno radostilo, če bi naš velikonočni tečaj obiskal tudi kak zastopnik hrvatskih pokretašev.

Hudales Oskar.

Velikonočni Instrukcijski tečaj

(Iz mariborske delovne zajednice.)

Mariborska delovna edinicna priredi v velikonočnih počitnicah instrukcijski tečaj v Mariboru s sledečim dnevnim redom:

Dne 25. marca:

1. Ob 10. uri — otvoritev.
2. Individualno psihološko raziskovanje otrok. (Tov. M. Mencej.)
3. Kako izračunamo rentabilnost kmečkega posestva. (Tov. O. Hudales.)
4. Izračunavanje rentabilnosti v industrijskih krajih. (Tov. M. Mencej.)

Dne 26. marca:

1. Organizacijske zadeve.
2. Slučajnosti.

Zaključek že dopoldan 26. marca. Lokal: II. deška osnovna šola v Razlagovi ulici. Pridite v čim večjem številu. Posebe še vabimo one tri tovariše iz litijskega sreza, ki so pri zadnjem zborovanju litijskega društva prijavili sodelovanje.

Splošne vesti

— Praktični učiteljski izpit na državnem učiteljskem v Mariboru, ki se je vršil od 26. februarja do 10. marca 1937. pred izpitnim odborom pod predsedstvom direktorja Frana Kadunca, so napravili sledeči gg. učitelji-pripravniki(ce): Bezjak Jožef, učitelj v Lipi; Čejan Nada, učiteljica v Zg. Sv. Kungoti; Čeh Bogomila, učiteljica pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Čepe Marija, učiteljica v Rušah; Cremonžnik Marija, učiteljica v Vurbergu; Dolane Ana, učiteljica pri Sv. Andražu v Slov. gor.; Finguš Marija, učiteljica pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Golež Ana, učiteljica na Sladki gori; Goršek Rudolf, učitelj v G. Ponikvi; Grobin Karolina, učiteljica v Dobrovcah; Hojs Ivana, učiteljica pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Jamnik Hilda, učiteljica na Kobilju; Jordan Nada, učiteljica v St. Janžu pri Dravogradu; Kavčič Antonija, učiteljica pri Sv. Urbanu; Kavčič Gabriella, učiteljica v Središču; Končnik Alojzija, učiteljica pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Končnik Karel, učitelj pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Kopic Marija, učiteljica v Kostivnici; Krajnc Jožef, učitelj v Kobilju; Kramer Ema, učiteljica pri Sv. Martinu na Dravskem polju; Kulovec Franc, učitelj v D. Slavečih; Kuštrin Cecilija, učiteljica v Sv. Juriju; Kuštrin Stanislav, učitelj v D. Slavečih; Legiša Castislava, učiteljica pri Sv. Marku nize Ptuj; Levstek Marijan, učitelj pri Sv. Tomažu; Lisac Danica, učiteljica na Muti; Moser Julijana, učiteljica v Bučah; Prah Adela, učiteljica pri Sv. Trojici v Slov. gor.; Pucko Janko, učitelj v Hotizi; Ravter Janez, učitelj v Kapci; Rek Elizabeta, učiteljica v Fokovcih; Senegačnik Adolf, učitelj v Smartnem v Rožni dolini; Seneković Alojzij, učitelj v Vratih; Sitar Marija, učiteljica v Sv. Andražu v Halozah; Skaza Hilda, učiteljica pri Sv. Tomažu; Stegu Josipina, učiteljica v Majšperku; Stupnik Jožef, učitelj v Kapci; Stupica Sta-

nislava, učiteljica v Šmiklavžu pri Slovenjgradcu; Šetina Bogomira, učiteljica v Podgorju; Škerbine Franja, učiteljica v Trnju; Švalj Josipina, učiteljica v Majšperku; Tičar Zofija, učiteljica pri Sv. Juriju; Turk Josip, učitelj v Melincih; Tušak Milena, učiteljica v Sv. Marjeti na Dravskem polju; Tušak Bogdan, učitelj v Sv. Jakobu v Slov. gor.; Ukmar Silva, učiteljica v Lipi; Urbančič Rozalija, učiteljica pri Sv. Vidu pri Ptuj; Valenčak Anton, učitelj v Ravnah pri Šostanju; Verhovnik Pavla, učiteljica v Cirkovnah; Višner Ludvik, učitelj v Cankovi; Zabovnik Emilija, učiteljica pri Sv. Marku nize Ptuj; Žižek Albin, učitelj v St. Ilju v Slov. gor. — K izpitu se je prijavilo 61 kandidatov(inj). Izdelalo je vsega 52 kandidatov(inj), reprobiranih je bilo 9. — Praktični izpit za zabavilo je napravila dne 2. marca 1937. Francež Genovefa s. Evalda iz Maribora. — Prihodnji izpitni termin bo 7. maja 1937. Kandidati, katerih prošnje so že pri ravnatelstvu, naj se prijavijo na izpit samo z dopisnico.

— Tovarišice se opozarjajo na zborovanje žen, ki ga priredi Jugoslav. ženska zveza — sekcija za dravsko banovino — na veliki četrtki, 25. t. m., ob 20. uri v magistratni dvorani. Udeležite se ga v čim večjem številu!

— Za Materinski dan. Deklamacije, nastope, prizorčke za Materinski dan pošilja proti vnaprejšnjem plačilu prepisovalnih stroškov in poštne do 12 din. — Marija Grošljeva, Ljubljana, Mladika. Izbori: 1. Materinske pesmi (po 2) — 2. Mladi junaki. Telovadni nastop z deklamacijo. — 3. Janko in Stanko, dva navihana čevljarska vajenca. Prizor s petjem. — 4. Izborna kuharica. Šaljivi prizorček. — 5. Častitljivo materino sree. Ples z deklamacijo. (Angele se klanjajo materinemu srcu). — 6. Molitev za mamico. Prizorček. — 7. Mlade

mamice. Telovadni nastop s petjem. (Deklice negujejo svoje punčke in plešejo z njimi, po napevih znanih narodnih pesmi, s spremljenim, prikladnim besedilom.) — 8. Poklon materi. Zborni nastop z deklamacijo in petjem. — 9. Kaj vse bi Ti dala. Prizori. — Ilustracija deklamacije. Za večje odre zelo učinkovito. — 10. Iz ljubezni do mamice. Igrica za pol ure. — Slednjo pošljem na kratek rok le v prepis. — Naročila sprejemam do konca t. m.

— Igre za materinsko proslavo. — Glede iger za materinsko proslavo, ki jo šolski in drugi mladinski odri praznujejo večinoma meseca aprila in v početku maja, so bili odri vedno v hudi zadregi. Letos pa izide s počet-

kom aprila posebna zbirka mladinskih iger pod naslovom »Slovenski materik«, ki bo vsebovala poleg treh iger za druge prilike pet izvirnih iger za proslavo materinskega dne. Vse vloge so pisane za otroke; pripravljene bodo tudi skladbe za glasbene točke. Za vpri-zoritev so določene posebne ugodnosti. Zbirka se naroča na naslov: »Mladi oder, Ljubljana«.

— Ne hodite na pariško razstavo, ne da bi se prej naučili francoske konverzacije iz knjige Francosko-slovensko-nemška konverzacija, ki stane samo 25 din, vezana. Založba knjigarne »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani. Avtor dr. Pavel Breznik.

Osebnne zadeve

— i Postavljeni so naslednji učitelji (-ce): Novak Justina v St. Lovrencu v Slovenskih gorah, Kinc Avgust v Rečico, Berlež Stefanija v Sela, Kmet Kristina v Catež, Mihe-lič Egon v St. Lenart.

— i Oduščeni iz državne službe radi bo-lezni Dominco Frančiška, učiteljica v Dolnji Nemški vasi. Oduščena radi odslužitve ka-drskega roka Šerona Vinko, učitelj v Ljub-nem, Sudar Gabrijel, učitelj v St. Lenartu.

— i Upokojeni so: Gomilšek Ljudmila v Vidmu, Kalan Antonija, Trbovlje, Kocjan-čič Antonija (Ljubljana), Voglar Franc, Ce-lje, Vudler Rudolf, Petrovč, Tomine Aloj-zija iz Slovenjgrada, Benič Mavricij iz Ljubljane.

— i Razrešeni šolski upravitelji: Koman Leopold v Velikem Podlogu, Mušič Anton v Hočah, Menhard Alojzij v Topolšici, Pečar-rič Boris v Studencu.

Kaj vse pišejo o učiteljsstvu, šoli, prosveti in JUU

— i Državnim nameščencem nižjih kate-gorij zvišajo v Franciji plače. (»Mariborski večernik«, 9. III.)

— i Vas, ki šteje 2000 prebivalcev, nima že 3 leta šole. Ker ni mogla občina opuzenska v okolici Metkoviča plačevati najemnine za šol-ske prostore, je vas že 3 leta brez šole. (»Ju-tro«, 10. III.)

— i Učiteljem CMD šol, ki so prešli v dr-žavno službo, se leta štejejo. (»Jutro«, 9. III.)

— i Zahteve kmetijskih absolventov na sestanku Zveze absolventov kmetijskih šol na področju bivše Stajarske: Na kmetijskih na-daljevalnih tečajih naj bi mesto učiteljev pre-davali absolventi kmetijskih šol. Prav tako naj bi imeli absolventi kmet. šol dostop v raz-rede ljudskih šol, da vzbudijo med učenci za-nimanje za kmetijsko izobrazbo. (»Jutro«, 10. III.)

— i Dodeljevanje uslužbencev prosvetne-ga rešora na druga mesta sme trajati največ 3 mesece. Učitelji ljudskih šol se morejo po-slati na drugo službovanje samo v kraje, kjer službujejo, razen v inozemstvo. (»Slovenec«, 10. III.)

— i Učiteljice in zakon. V zakonu o ljud-skih šolah se doda tole določilo: Učiteljicam ljudskih in gospodinskih šol preneha služba, če se omože z osebo, ki ni ljudskošolski učitelj. Če so take učiteljice izpolnile pogoje za do-bivanje osebne pokojnine, dobijo enkrat za vselej namesto pokojnine odpravnino v zne-sku enoletne plače in položajnega dodatka, če pa niso izpolnile pogojev za do-bivanje oseb-ne pokojnine, imajo pa več kot petletno efek-tivno službo, dobijo odpravnino v znesku šestmesečne plače in položajnega dodatka. (»Jutro« od 9. III. in »Slovenec« od 10. III.)

— i Ljubljansko šolstvo. Ljubljanski ob-činski svet hoče dvigniti mestne ljudske in meščanske šole na tako stopnjo, da bodo ustrezale vsem potrebam modernega, zdravju

ustrežajočega šolstva. Zato je namenil tudi veliko vsoto za boj proti jetiki. Misli se tudi na ustanovitev gozdnih šol, ki bodo pravi blagoslov za mladino, ki živi v nehigieni-čnih razmerah in potrebuje predvsem zraka in sonca. (Po »Slovenec« od 16. III.)

— i Javno pismo poslancu Šemrovu je po-snelo po »Učiteljskem tovarišu« tudi »Jutro« od 13. III. s tole pripombo: Zelo radovedni smo na odgovor g. Šemrova. Trdno pričaku-jemo, da ga ne bo ostal dolžan, ne le z ozirom na svoj poslanski položaj, marveč tudi z ozi-rom na dejstvo, da je bil dolga leta Sokol, in še bolj z ozirom nato, da so pri petomajskih volitvah glasovali za njega tudi mnogi učite-lji, ker je na listi g. Jeftiča veljal za favorizi-ranega režimskega kandidati. Dolžan je od-govoriti tudi v interesu staršev, pri katerih je njegov govor upravičeno vzbudil vznemirje-nje in skrb zaradi otrok, ki jih pošiljajo v šolo.

— i Malo sodobna zahteva kmetске zveze na zborovanju 7. III. v Ljubljani: Skrčenje šolske dobe. (Listi od 10. III.)

— i Obmejna vas Kuzma v Prekmurju ima tako šolo, da je sramota. Za 300 šoloobveznih otrok sta na razpolago samo 2 mali učilnici. Zaradi tega je šola samo 4 razredna. Obme-jne šole bi morale biti državi v ponos. (»Mur-ska krajina«, 14. III.)

— i Izpremembe amandmana. V § 24., ki se nanaša na dodeljevanje učiteljev, meščan-skošolskih učiteljev, profesorjev ter šolskih nadzornikov k drugim šolam, odnosno uprav-nim in prosvetnim uradom ter ustanovam, do-loča nova odredba, da se ima prva točka tega paragrafa uveljaviti šele s 1. avgustom 1937. (»Jutro«, 12. III.)

— i V polemiki s »Pohodom«. »Slovenija« od 12. III. zagovarja preglednika v kamniškem okraju, ki je kritiziral, da učenci pišejo be-sedo kralj z veliko začetnico, češ da je to bizantinizem.

Tudi Vi boste kupili Vaš pomladni plašč pri PAULINU v Ljubljani, Kongresni trg št. 5,
ki nudi cenj. učiteljicam poleg ogromne izbire najlepših modelov tudi na mesečno odplačilo najnižje cenel

nem sestanku je govoril najraje le o svojem prijateljstvu do mojega očeta.

Razšla sta se ob kupici vina. Prav tako midva. Poldrugo uro pred večnim slovesni-šva še namočila ustne v kapljice, ki jih on nikdar več ne bo okusil. Duša njegova je neopazno splavala mimo nas v neskončne vi-šave. Obsuli smo ga s cvetjem in spremili k večnemu počitku na cerkljansko pokopališče. Lahko rečem, da tako prišernega pogreba še nisem videl, da nikogar še nisimo položili tako mehko v hladno globino kakor njega, vseobče spoštovanega staroka.

Priroda, ki jo je tako iskreno ljubil in ji posvečal toliko pozornosti, se mu je za lju-bezen oddolžila s polno mero. Planje so oža-rele v težkem snežnem nakitu, sonce je na-gromadilo v gomilo nebroj žarkov, kakor, da bi hotelo ogreti njegov poslednji stan. Iz otroških grl je žuborela v pomladansko jutro mila popevka: Spomladi vse se veseli in drobna ptička žvrgoli... In za čudo, oglasile so se res celo ptice na vejah!

Na planine so se dvigali tožni zvoki cer-kljanskih zvonov, z gora pa je rezal ozračje pogled na daljni Nanos, kjer je pokojnik za-pustil svoj prirodni vrt, ki ga je obdeloval polnih štirideset let. Trnovo, Ubelsko, Hre-novice.

Je li bil ondi le en sam grmič, kjer ne bi on stikal za gadi in modrasi, ki jih je znanstveno proučeval in razpošiljal žive in konzervirane raznim prirodnoznanjskim ve-ščakom in zavodom. Četudi rojen Dolenjec od Selsčaka pri Smartnem (Litija), je takoj spoznal, da je Notranjska Kraševina bogata na zdravilnih zeliščih. Ni samo brinjev gmj-ček kraška posebnost, saj se v njegovem za-vetju skriva toliko lepega, dragocenega cvetja, da bi se z njim lahko oplemenitile

najlepše, najrodovitnejše poljane, na kate-rih se boboti le lepota brez notranje vred-nosti.

Zaman se je že v svojih študijskih letih prav živo zanimal za naravoslovje. Življenj-ska pot mu je dala priliko, da je s svojo vedo pomogel prebivalstvu svojih šolskih okolišev. Njegova šola je bila skladišče zdravilnih rož, zdravstveni dom za vso okolico. Vesel v družbi, dober ob bolniku, je ohranjal življe-nje sočno, vlival v rane živo upanje, ki je že samo na sebi najjačji tolažnik in zdravnik.

Njegov okoliš so zasedli Italijani. Vztra-jal je še nadalje med ljudstvom, ki ga je smatralo za nepogrešljivi del svojega telesa. Pred štirimi leti se je preselil v Jugoslavijo, da poišče miru v svobodni zemlji slovenski, ki jo je tako iskreno ljubil. Bil je že skrajni čas, saj so se leta že nagromadila preko 80. Častitljiva osebnost mu je tudi med Gorenjci pridobila prijateljev.

Vsak mesec je moral osebno dvigati po-kojino v Postojni. V januarju je začutil, da mu je kraška burja pridrla do mozga. Pre-vezel je zadnje denarje in se istočasno poslo-vil od vseh znancev. Pohitel je še med svoje ljudstvo, ki je popuščalo iz rok orodje in hi-telo za njim iz hiš in koč, njiv in ograd, ka-kor da bi vedelo, da zadnjikrat vidi svojega častitljivega očeta, tolažnika. In reš. Legel je. Sedmi dan si je, prvič v življenju, zazelel zdravnik.

Umr! je. — Brez muk.

Njegovo zapuščino tvori zdravo semenje kremenitega kraškega cvetja, ki je tako vko-rinjeno med brinjevim grmičjem, da ga ni-kakršna sila ne bo iztrebila iz rodne zemlje. Plodonosno je bilo delo našega veterana in s ponosom lahko gledamo na uspehe učitelja naroda, ki je živel le za narod.

Z Zamanom izumira tip dijakov-prosja-kov iz Aleševčeve dobe, ki so se likali med ljudstvom in si oblikovali svoja pota v osrče narodove duše na prav idiličen način. Mogo-če da še kdaj odprem obe knjigi in jih raz-gnem pred sodniki, ki v starem učitelju ne morejo najti dobrih lastnosti.

Dragi Franjo! »Ko Te nisem mogel več videti, se je zagnilo nebo, začel je name ka-pati debel dež, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem se predramil, se je tudi iz mojih oči vtil dež«, prav tako kakor nekda ob vajinem slovesu. Spominje svoje sem Ti vtil v grob, naj Te grejejo ob dolgem dnevu večnega počitka.

Tvoj prijatelj.

Josip Lapajne.

† Fran Gorazd

List za listom pada... Rojenice so Te našle pred 74. leti v Ljubljani. Po maturi na ljubljanskem učiteljskem si nastopil svojo prvo učiteljsko mesto na Do-bravi pri Podnartu. Kmalu nato si se preselil v prijazno Sorico v selško dolino, odkoder je bil doma Tvoj oče in kjer si poiskal svojo zvesto življenjsko družico. Tam si se izobli-koval in preobrazil v značajnega, samozave-stnega in krepkega moža. V službi marljiv kot čebela, točen kot ura in do pičice natančen si kmalu pridobil naklonjenost predpostavljje-nih, da si dobil učiteljsko mesto v Kranju, kjer si zazelel večjega razmaha. Tedanji okrajni glavar v Kranju dr. Miha Gsetten-hofer Te je hotel ujeti, da bi prevzel vodstvo takrat se snujoče šulferajnske šole v Davči pri Selcih. Čeprav Ti je obetal zlate gradove, si njegovo ponudbo z gnjevom odklonil in preprečil ustanovitev te šulferajnske šole.

Ne samo vzoren pedagog je bil pokojni Gorazd, temveč je znal spretno sukati svoje pero. Ves prosti izvenšolski čas je naš France temeljito izrazil za dosego naprednih idej, ki jih je dosledno propagiral. Bil je marljiv do-pisnik raznim naprednim političnim in strokovnim listom. Bil je tudi zvest dopisnik »Učiteljskega tovariša«. Zdaj je napisal aktu-alen uvodnik, zdaj obelodanil mičen potopis, zdaj temeljito ocenil novo knjižno izdanje. Polemiko proti nasprotnikom je znal voditi kakor malokdo. Bil je vsikdar cel vojščak, opasan z uma svetlim mečem, vedno z naba-sano puško ob nogi. Odkrit, neustrašen, odlo-čen. V tistih časih namreč ni bila nobena ša-la, bosti se kar z dvema nasprotnikoma; z vladnimi nemškimi mogotci in z domačo re-akcijo.

Naš France je bil visoko izobražen, gib-čen in preračunljiv. Vrgel se je že pred l. 1900. na propagando za tujski promet, izdal v zvezi s svojim vsakom lekarnarjem Trn-kóczyjem lične prospekte o krasotah Slove-nije za inozemstvo, napisal propagandno bro-šuro »Ljubljanski Grad«, več letakov tujsko-prometne vsebine itd. Za mladino je priredil spis »Kaj mora mladina vedeti o alkoholu« in ga razdelil v več tisoč izvodih.

Skrb za številno družino ga je gnala iz Kranja v Ljubljano. Poleg učiteljevanja se je znašel v uredništvu »Gostilničarja« in kot več organizatorični talent je osnoval in vo-dil deset let gostilničarsko šolo, za katero je potrebno učno snov kar sproti izbiral, ker ni bilo učnih knjig na razpolago.

Nekaj let pred upokojitvijo je še osno-val zasebno trgovsko šolo, iz katere je izšlo na stotine slovenskega trgovskega naraščaja.

V zemlji domači počivaj v miru!

-ipl-

da sem služil 36 let, 6 mesecev in 15 dni. V vsej tej dobi nisem imel ne 1 dneva bolezenskega dopusta. Pač pa sem imel študijskega in po privatnih poslih. In to je bilo vzrok, da sem služil 1 leto, 6 mesecev in 15 dni več. Bil sem mnenja, da previdnost nikjer in nikoli ne škodi.

Torej 1. IX. 1934. sem se poslovil od šole, otrok in res dragih mi tovarišic in tovarišev. Užgal pa sem takoj neumnost; zakaj mesto da bi bil vložil takoj prošnjo za upokojitve in služil dalje do upokojitve, sem šel na bolezenski dopust. Tega sem užival od 1. IX. 1934. do 1. VII. 1935., dasi sem že 6. III. 1935. prosil za upokojitve in za dopust do upokojitve. Zanašal sem se na določbe § 109. u. z. Zmotil sem se; zakaj zadeva se je vlekla do 1. VI. 1936. Toda, ves ta čas se je vlekla zadeva zame ugodno; zakaj dobival sem polne prejemke. Dne 1. VI. 1936. pa me je zadela, kot strela z jasnega neba, vest, da so mi službeni prejemki ustavljeni. In sedaj se je začel zame »Križev pot«; zakaj bil sem brez sredstev. Kaj se to pravi, ve le oni, ki je vse to doživel sam! Imeti mora prokleto dobre živce, da ne propade tekom časa popolnoma! Saj ne rečem, da Ti ta in oni ne bo zaupal, posodil itd. Toda vse to je v zvezi z obrestmi v višini 10 % do 25 %. In to je ruina za vsakega državljanca, namočena.

Od 1. VI. 1936. pa do danes, t. j. 6. III. 1937. (ravno po 2 letih, kar sem prosil sam za upokojitve) pa visim torej med nebom in zemljo. Res je, da sem izvedel že meseca decembra 1936., da je došel dekret o moji upokojitvi. Toda, kdor ima smolo, se je ne iznebi nikoli! Sam vrag vedi, kdo je zamenjal date; zakaj na enem aktu je stal datum 1. VII. 1935., na drugem pa datum 1. VII. 1936. In vsa zadeva je romala iznova v Beograd. Menil sem, da se da taka malenkost popraviti kar čez noč. Kaj še! Od takrat pa do danes je minilo že zopet nad 3 mesece, a o rešitvi ni ne duha ne sluha. In to je bil vzrok, da Ti nisem odgovoril že prej. Sam vrag vedi, kdo na aktu zopet sedi in koliko časa bo še sedel! Upam pa, da bo zadeva rešena prej, preden odideš v pokoj Ti. Kako pa bo rešena, Ti bom poročal takoj, ko dobim rešitev v roke. Tolaži me spet § 109. u. z.!

Za sedaj pa Ti svetujem samo tole: Ko boš imel polnih 35 let, prosi za upokojitve in služi dalje do dne, da dobiš dekret v roke. Res je, da Te lahko degradirajo. Taka degradacija pa ni sramota zate! Zadeva je že marsikoga; in poznam tovariša, ki je služil skoro 37 let brez bol. dop., dobil okoli 20 pohval, 3 odlikovanja, deloval na pedagoškem in literarnem polju, v šoli in izven šole in se umaknil sam samo zaradi tega, da dobi prilično lepo in ugodno mesto kdo drugi. Komu mar za vse to! Tudi njega so degradirali! Na upokojitve in na pokojnino pa čaka že nad 2 leti! In takih primerov je več! Zakaj ravno iz branže O. N. največ, tega tudi jaz ne vem!

Iz Tvojega pisma sem tudi razbral, da se čudiš, da ni poslanca, ne senatorja, ki bi na vse to opozoril merodajne činitelje. Čudim se tudi jaz in to tem bolj, čim dalje se zadeva vleče in zavlačuje. In zato, dragi tovariši, oprosti, da Ti danes (čeprav po dveh letih) ne morem svojega prelevanja v upokojenje podati v celotni formi, kot bi Ti rad.

Tovariši Te pozdravljajo

J. G. Polák.

Cenj. učiteljstvu nudi 5% popusta
pri nakupu nova galanterijska in modna trgovina

CUZNAR STANE
Ljubljana, Franciška ulica 4
Velika izbira aktovk, denarnic in torbic
Oglejte si izložbo!

† Lojze Bratuž



Prijatelj in tovariš me je pozval naj napišem v »Učiteljskem tovarišu« nekrolog svojemu bratranču, najljubšemu Lojzetu, ki ga je ovil trnje venec mučeništva v plašč prerane smrti.

Bolečino nad udarcem te nenadomestljive izgube v rodu Bratužev bi najraje sam tiho nosil v življenju s seboj, a v prsih kipi, da jo izkričim.

Če umrje sorodnik in prijatelj, je hudo, prerana smrt dragega — pretresa, nasilna smrt — zgrozi.

Praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah

Pod pokroviteljstvom g. bana dravske banovine — Nastop desetih zborov konjiškega sreza — Snovanje zveze pevovodij mladinskih zborov

Mogočno so zadoneli 14. marca t. l. zvoki združenih mladinskih zborov v Slov. Konjicah; mogočen val pesmi, zapetih z vso ljubeznijo in spontanostjo doživljanja 500 otrok je zajejal pevce in poslušalce v dvorani ali ob radio aparatih v enotno občestvo, doživljajoče vso lepoto, milino in bogastvo naše narodne in umetne pesmi. Pesem, ta najmočnejši vzgojni element, ki prihaja od srca in vodi k srcu, ni bila le izraz ljubezni do glasbene umetnosti, ljubezni do lepote naše pesmi, ampak tudi izraz mogočnega doživljanja prodorne sile skupnega dela, izraz pravilno pojmovane nacionalne vzgoje in zavesti naše mladine. Kako mogočno je donela ravno v Konjicah pesem »Hej Slovani!« Se zvenijo mogočni zvoki, še doni v dušah lepota naše pesmi; živo smo pa tudi uverjeni, da bo zvenela in donela v srcih najmlajših še dolgo dolgo. Naša pesem je neminljiva.



Združeni mladinski pevski zbori.

Bila je hladna, deževna nedelja. Iz oblakov je rahlo rosilo, za hip posijalo sonce, nato zopet dež. Po blatnih cestah so okoli poldneva prihajale v Konjice skupine mladih pevcev večinoma peš, deloma na vozovih in avtu. Vsi mokri so se nastanili po razredih deske šole. Kos kruha in še kaj so privlekli na dan, kosilo je bilo s tem opravljeno; le nekaj jih je šlo po skodelico juhe. Za dostojno počastitev naše pesmi je bilo treba prehoditi blatno pot in pretrpeti malo lakote. Usoda slovenskih kulturnih delavcev niti najmlajšim ne prizanese.

Nastop. Iz »radio-telefonske stanice« — konferenčne sobe javljajo, da nas Ljubljana pričakuje. Za uvodno besedo gov. Bratuža, ki je pozdravil zastopnika gosp. bana gosp. sreškega načelnika Malešiča, ugledne osebnosti in skupino kritikov, je nastopil mladinski zbor konjiške šole z vodjo tov. Marijem Bratužem. V naravnost vzornem redu so se vrstili ostali zbori iz Soč z Andrejem Pirjevcem, Oplotnice z Maksom Sekirnikom, Prihove z Jakobom Stefančičem, Špitaliča z Ano Bantanovo in Jožetom Troštom, Tepanja z Gabrielom Zemljo, Vitanja z Miroslavom Veljakom, Zreč s Karlom Mravljakom in Žič z Emilom Ulago. Na programu so bile narodne, umetne in moderne pesmi. Vsi zbori so rešili svojo nalogo

povsem častno, nekateri so dosegli presenetljivo lepe uspehe.

Končno je bil skupen nastop vseh zborov pod vodstvom tov. Emila Ulage. Strmeli smo nad ubranostjo, zvočnostjo, disciplino in enotnostjo izvajanja mladine, ki je z vso pazljivostjo sledila kretnjam dirigenta, izšla v pesem vsa svoja najlepša čustva in pokazala, da je v njihovi požrtvovalnosti in uspehih zjamčen najlepši razvoj glasbenega udejstvovanja pa tudi poroštvo zdrave in srečne bodočnosti naših najmlajših.

Tiho in skoraj neopazno so se vršile priprave za praznik naše pesmi. Pripravljalni odbor je imel sicer polne roke dela, vendar se je v resničnem tovarstvu in sodelovanju storilo vse. Posamezni pevovodje so negovali svoje zbornice z vso ljubeznijo in skrbnostjo. Skoraj polovico zborov je iz štirirazrednic, trirazrednic in celo dvorazrednic, koder pevcev ni

na izbiro in je potrebno ogromnega truda, da se osnuje in pripravi 30—60 članski zbor iz komaj 100—200 otrok na vsaj šoli. Priznanje in čast vsem pevovodjem. Z neumorno agilitnostjo je skrbel in delal mladi tovariš Ulaga iz Žič, iniciator in artistični vodja celotne prireditve. Izredno razumevanje in vztrajno delavnost so pokazali tovariši in tovarišice iz Slov. Konjic, ki so pod vodstvom upravitelja deske narodne šole, tov. Bratuža, uredili vse potrebno in še sto drugih nikjer vidnih, predpriprav. Tudi brezposelni učiteljski abiturienti so se pokazali prave tovariše z resnično priznanja vredno delavnostjo.

Pevovodjem pa kar na kratko. Za Vaš trud in uspeh Vam bo mladina vedno hvaležna. Njena iskrena ljubezen in najlepše priznanje kritikov Vam bodi v pohvalo in ponos.

Po koncertu se je vršil kratek sestanek kritikov in pevovodij. Po nad vse laskavih izjavah prof. Družoviča iz Maribora, prof. Pirnika iz Ljubljane in drugih se je razvila živahna debata o osnovanju zveze pevovodij mladinskih zborov, o počitniškem tečaju na Pohorju, o bodočem skupnem delu in še mnogočem. Nameni so lepi, da bi se le tudi izpolnili tako uspešno in častno, kot je potekel uspešno in častno praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah!

Eleganten pomladni plašč, površnik

UKIC

★ LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA

Prebomite tudi jezik, pesem splava v višave, kamor človek ne more — sem pisal nekoč.

Ubili so Lojzeta, njegov duh je splaval nad Sočo in Adrijo in čuva teptani rod, ko pod ubornim krovom molči, a v duši kriči Lojzetova pesem: »Glej, kako trpiš, prebodi so ti roke z žebli in tvoj obraz je krvav.«

Ob mesecu Tvoje mučeniške smrti, ljubi Lojze, sem z dušo pri vdoveli Tvoji Ljubki, sirotkah Lojzki in Drejčki, jokam z njimi, pri Karlu, Jožku, Francetu in Željki in molim za Tvoj mir po kroni mučeniškega trpljenja v Tvojih petintridesetih letih, ki si ga prestal.

Moj Lojze!

Tvoj Marjo.

Iz zaprtih knjig življenja

UČITELJSKEMU VETERANU

† FRANU ZAMANU V SLOVO.

Čudna so pota božje previdnosti. Dvoje knjig leži tu pred menoj. Truplo častitega starčka osemdesetih let, debela knjiga, ki smo jo pravkar za večno zaprli in živa beseda mojega pokojnega očeta, vpisana v najlepši in vsestransko zanimivi obliki kot dnevnik novomeškega četrtošolca, tavajočega v življenju do poslednjih vrstic, ki jih malo kdo zmore. Dovolj mora namreč biti volje v njem, če piše s tresočo se roko svojim otrokom v spomin: »10. maja 1888. sem ob osmi uri prejel sv. popotnico, sv. olje in naposled papežev blagoslov.«

Tako moj oče. In sedaj 6. marca me je usoda poslednjič povedla k njegovemu najljubšemu prijatelju Franu Zamanu, da izdihne v mojem naročju.

Učiteljski pokret

Hrvatski tovariši in naš pokret

Tudi med našimi tovariši na Hrvaškem se je pričelo novo, mnogo obetajoče gibanje, ki je v marsičem podobno slovenskemu učiteljskemu pokretu. Ideja je ista: Pribliziti se je treba narodu, ki bije trd boj z življenjem, dati mu je treba tako šolo, ki bo narodu pomagala, da se dvigne s sedanjega nizkega kulturnega, ekonomskega in socialnega nivoja. Za razliko od nalog, ki si jih je postavil naš pokret, naj opozorim, da je na Hrvaškem problematika tega vprašanja mnogo bolj komplicirana kot pri nas, saj bodo morali naši hrvatski tovariši pri svojem delu resno upoštevati vprašanje analfabetizma, ki v Sloveniji — na srečo — ni aktualno. V toliko so oni na slabšem kot mi. Volja, energija in ljubezen pa, ki jih vodi pri njihovem delu, je sigurno dokaz, da so si svesti svoje misije in da jim je uspeh zagotovljen. To tem bolj, ker bodo pri svojih naporih uživali vso moralno podporo onih hrvatskih organizacij, ki se trudijo, da bi narodu olajšale sedanje gospodarsko stanje. Pri nas na to podporo ne moremo računati, ker takih organizacij ni in če so, so strankarsko pobarvane ter je njih prva in najsvetejša dolžnost, da love kaline za svoje politične stranke. Vendar nas to ne sme strahiti. Učiti se moramo drug od drugega; mi od Hrvatov, Hrvati od nas. Tako se bomo medsebojno podpirali in izpopolnjevali. Ne bo napačno, če se informiramo, kako je na Hrvaškem to gibanje začelo.

Od 3. do 9. januarja je 82 mladih hrvatskih učiteljev priredilo v Zagrebu »Učiteljski tjedane« z vrsto predavanj, med njimi o tem, kako se pri nas obravnava delovna šola, o samoizobrazbi učiteljev, o vlogi učitelja v hrvatskem seljaškem pokretu itd. Po predavanjih je bila sprejeta resolucija, koje težina leži v sledečih pasusih:

»...konstatirali smo, da »Napredak« (dosedanje glasilo hrvatskega učiteljskega O. H.) v svoji današnji obliki, kakor tudi večina naših pedagoških časopisov in listov ne zadovoljuje velikega števila mlajših učiteljev. Osnovni razlog leži v tem, ker se je preveč omejil na objavljane čisto teoretskih člankov iz področja pedagogike, posebno delovne šole in je popolnoma zanemaril obdelovanje celokupnih vprašanj, s katerimi se pri svojem delu največkrat srečujemo. Po našem mnenju je zato izostalo sodelovanje mlajših učiteljev, tako da so na tak način ostali brez možnosti, da obelodanijo svoja mišljenja in da potom tiska odpravijo motnje, ki jih ovirajo v njihovem prosvetnem delu.«

»V to svrhu predlagamo, da se poleg »Napredka« kot priloga izdaja »Hrvatski učiteljski dom« (ki bi se lahko tudi posebe prodajal), v katerem bi se nudila prilika sekciji in nam mlajšim učiteljem, da pišemo o onih vprašanjih šolskega dela, kojih ostrino kot začetniki najmočnejše občutimo.«

»V primeru, da se ta naš predlog ne bi uvaževal, bomo prisiljeni, da z lastnimi močmi, eventualno na zadržni podlagi, osnujemo list, ki bi nas zadovoljil in ki bi koristil interesom celokupnega hrvatskega učiteljskega, ne da bi tangiral delokrog »Napredka«.

Zagrebska sekcija je mladim tovarišem ugodila na ta način, da je »Napredak« izpremenila v pedagoški list ter osnovala, oz. obnovila »Hrvatski učiteljski dom«, ki je nekdanji izhajal od 1. 1908. do 1. 1921. List vodijo hrvatski učiteljski pokretaši. Izhaja štirinajstredno. (Letna naročnina 18 din. Uredništvo in administracija v Zagrebu, Trg kralja Aleksandra 4.) Do sedaj sta izšli dve številki, ki se odlikujeta po izredni borbenosti in eksaktnosti iznešenih misli. V uvodniku prve številke

Ko je mila slovenska beseda brisala raz njegovih čutilj spomine na nepopolna življenjska dejanja, in ko je snežnobelo telo častiljivega starčka drhtelo v rokah njegove ljube hčere Slavice, sem se vživel v usodo dveh neločljivih prijateljev, in se v duhu zazrl na one tresoče se roke, ki so prav tako drhtele — skoro pred petdesetimi leti.

Zatisnil sem častiljivemu prijatelju oči in odhitel na dan, da nekdanja očetova čustva združim s svojimi današnjimi.

Čitam: »Sreda 14. junija 1870. Ob treh sva šla z Zamanom v Cerovec, kjer sva skupaj za slovo kupico vina pila. Potem pa sva jo črez hribe vrezala. Vrh hribov pa sva se morala ločiti. Prav s težkim srcem sem se od mojega vedno največjega in najzvestejšega prijatelja ločil. Ko se nisva več videla, začel je debel dež name kapat, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem že precej moker bil, sem se predramil in tudi iz mojih oči se mi je dež vliil. Zaman mi je poprej pravil, da mu je nekako čudno pri sreju, da je žalosten; pa brž po ločenju sem tudi jaz tako žalosten in otožen postal.«

Po šestdesetih letih od tega razstanka je usoda g. Zamana privedla v naše zelene Cerklje. Ze takoj prvi večer se mu je oko ustavilo ob mojem imenu, ko je prebrl našo šolsko spomenico Od Ilirije do Jugoslavije. Ime rojstne vasi mojega očeta pa je starčka spravila kar iz ravnotežja. Vso noč je nemirno begal po sobi, ponavljajoče neprestano Jože — Jože. — Ob rani uri je prihitel k meni, da sem ga pomiril. Pokazal sem mu očetove »Razne dogodke J. L. bivšega dijaka latinskih šol«, kjer je njegovo ime opetovano označeno in to v najprisrčnejši obliki. Bil me je neizrečno vesel in pri našem sleher-

da sem služil 36 let, 6 mesecev in 15 dni. V vsej tej dobi nisem imel ne 1 dneva bolezenskega dopusta. Pač pa sem imel študijskega in po privatnih poslih. In to je bilo vzrok, da sem služil 1 leto, 6 mesecev in 15 dni več. Bil sem mnenja, da previdnost nikjer in nikoli ne škodi.

Torej 1. IX. 1934. sem se poslovil od šole, otrok in res dragih mi tovarišic in tovarišev. Užgal pa sem takoj neumnost; zakaj mesto da bi bil vložil takoj prošnjo za upokojitve in služil dalje do upokojitve, sem šel na bolezenski dopust. Tega sem užival od 1. IX. 1934. do 1. VII. 1935., dasi sem že 6. III. 1935. prosil za upokojitve in za dopust do upokojitve. Zanašal sem se na določbe § 109. u. z. Zmotil sem se; zakaj zadeva se je vlekla do 1. VI. 1936. Toda, ves ta čas se je vlekla zadeva zame ugodno; zakaj dobival sem polne prejemke. Dne 1. VI. 1936. pa me je zadela, kot strela z jasnega neba, vest, da so mi službeni prejemki ustavljeni. In sedaj se je začel zame »Križev pot«; zakaj bil sem brez sredstev. Kaj se to pravi, ve le oni, ki je vse to doživel sam! Imeti mora proketo dobre živice, da ne propade tekem časa popolnoma! Saj ne rečem, da Ti ta in oni ne bo zaupal, posodil itd. Toda vse to je v zvezi z obrestmi v višini 10 % do 25 %. In to je ruina za vsakega državljaninca.

Od 1. VI. 1936. pa do danes, t. j. 6. III. 1937. (ravno po 2 letih, kar sem prosil sam za upokojitve) pa visim torej med nebom in zemljo. Res je, da sem izvedel že meseca decembra 1936., da je došel dekret o moji upokojitvi. Toda, kdor ima smolo, se je ne iznebi nikoli! Sam vrag vedi, kdo je zamenjal date; zakaj na enem aktu je stal datum 1. VII. 1935., na drugem pa datum 1. VII. 1936. In vsa zadeva je romala iznova v Beograd. Menil sem, da se da taka malenkost popraviti kar čez noč. Kaj še! Od takrat pa do danes je minilo že zopet nad 3 mesece, a o rešitvi ni ne duha ne sluha. In to je bil vzrok, da Ti nisem odgovoril že prej. Sam vrag vedi, kdo na aktu zopet sedi in koliko časa bo še sedel! Upam pa, da bo zadeva rešena prej, preden odideš v pokoj Ti. Kako pa bo rešena, Ti bom poročal takoj, ko dobim rešitev v roke. Tolaži me spet § 109. u. z.!

Za sedaj pa Ti svetujem samo tole: Ko boš imel polnih 35 let, prosi za upokojitve in služil dalje do dne, da dobiš dekret v roke. Res je, da Te lahko degradirajo. Taka degradacija pa ni sramota zate! Zadeva je že marsikoga; in poznam tovariša, ki je služil skoro 37 let brez bol. dop., dobil okoli 20 pohval, 3 odlikovanja, deloval na pedagoškem in literarnem polju, v šoli in izven šole in se umaknil sam samo zaradi tega, da dobi prilično lepo in ugodno mesto kdo drugi. Komu mar za vse to! Tudi njega so degradirali! Na upokojitve in na pokojnino pa čaka že nad 2 leti! In takih primerov je več! Zakaj ravno iz branže O. N. največ, tega tudi jaz ne vem!

Iz Tvojega pisma sem tudi razbral, da se čudiš, da ni poslanca, ne senatorja, ki bi na vse to opozoril merodajne činitelje. Čudim se tudi jaz in to tem bolj, čim dalje se zadeva vleče in zavlačuje. In zato, dragi tovariši, oprosti, da Ti danes (čeprav po dveh letih) ne morem svojega prelevanja v upokojenje podati v celotni formi, kot bi Ti rad.

Tovariši Te pozdravljajo

J. G. Polák.

Cenj. učiteljstvu nudi 5% popusta
pri nakupu nova galanterijska in modna trgovina

CUZGAR STANE
Ljubljana, Franciškanska ulica 4
Velika izbira aktovk, denarnic in torbic
Oglejte si izložbo!

† Lojze Bratuž



Prijatelj in tovariš me je pozval naj napišem v »Učiteljskem tovarišu« nekrolog svojemu bratranču, najljubšemu Lojzetu, ki ga je ovil trnje venec mučeništva v plašč prerane smrti.

Bolečino nad udarcem te nenadomestljive izgube v rodu Bratužev bi najraje sam tiho nosil v življenju s seboj, a v prsih kipi, da jo izkričim.

Če umrje sorodnik in prijatelj, je hudo, prerana smrt dragega — pretresa, nasilna smrt — zgrozi.

Praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah

Pod pokroviteljstvom g. bana dravske banovine — Nastop desetih zborov konjiškega sreza — Snovanje zveze pevovodij mladinskih zborov

Mogočno so zadoneli 14. marca t. l. zvoki združenih mladinskih zborov v Slov. Konjicah; mogočen val pesmi, zapetih z vso ljubeznijo in spontanostjo doživljanja 500 otrok je zajejal pevce in poslušalce v dvorani ali ob radio aparatih v enotno občestvo, doživljajoče vso lepoto, milino in bogastvo naše narodne in umetne pesmi. Pesem, ta najmočnejši vzgojni element, ki prihaja od srca in vodi k srcu, ni bila le izraz ljubezni do glasbene umetnosti, ljubezni do lepote naše pesmi, ampak tudi izraz mogočnega doživljanja prodorne sile skupnega dela, izraz pravilno pojmovane nacionalne vzgoje in zavesti naše mladine. Kako mogočno je donela ravno v Konjicah pesem »Hej Slovani!« Se zvenijo mogočni zvoki, še doni v dušah lepota naše pesmi; živo smo pa tudi uverjeni, da bo zvenela in donela v srcih najmlajših še dolgo dolgo. Naša pesem je neminljiva.



Združeni mladinski pevski zbori.

Bila je hladna, deževna nedelja. Iz oblakov je rahlo rosilo, za hip posijalo sonce, nato zopet dež. Po blatnih cestah so okoli poldneva prihajale v Konjice skupine mladih pevcev večinoma peš, deloma na vozovih in avtu. Vsi mokri so se nastanili po razredih deske šole. Kos kruha in še kaj so privlekli na dan, kosilo je bilo s tem opravljeno; le nekaj jih je šlo po skodelico juhe. Za dostojno počastitev naše pesmi je bilo treba prehoditi blatno pot in pretrpeti malo lakote. Usoda slovenskih kulturnih delavcev niti najmlajšim ne prizanese.

Nastop. Iz »radio-telefonske stanice« — konferenčne sobe javljajo, da nas Ljubljana pričakuje. Za uvodno besedo gov. Bratuža, ki je pozdravil zastopnika gosp. bana gosp. sreškega načelnika Malešiča, ugledne osebnosti in skupino kritikov, je nastopil mladinski zbor konjiške šole z vodjo tov. Marijem Bratužem. V naravnost vzornem redu so se vrstili ostali zbori iz Soč z Andrejem Pirjevcem, Oplotnice z Maksom Sekirnikom, Prihove z Jakobom Stefančičem, Špitaliča z Ano Bantanovo in Jožetom Troštom, Tepanja z Gabrielom Zemljo, Vitanja z Miroslavom Veljakom, Zreč s Karlom Mravljakom in Zič z Emilom Ulago. Na programu so bile narodne, umetne in moderne pesmi. Vsi zbori so rešili svojo nalogo

povsem častno, nekateri so dosegli presenetljivo lepe uspehe.

Končno je bil skupen nastop vseh zborov pod vodstvom tov. Emila Ulage. Strmeli smo nad ubranostjo, zvočnostjo, disciplino in enotnostjo izvajanja mladine, ki je z vso pazljivostjo sledila kretnjam dirigenta, izšla v pesem vsa svoja najlepša čustva in pokazala, da je v njihovi požrtvovalnosti in uspehih zjamčen najlepši razvoj glasbenega udejstvovanja pa tudi poroštvo zdrave in srečne bodočnosti naših najmlajših.

Tiho in skoraj neopazno so se vršile priprave za praznik naše pesmi. Pripravljalni odbor je imel sicer polne roke dela, vendar se je v resničnem tovarstvu in sodelovanju storilo vse. Posamezni pevovodje so negovali svoje zbornice z vso ljubeznijo in skrbnostjo. Skoraj polovico zborov je iz štirirazrednic, trirazrednic in celo dvorazrednic, koder pevcev ni

na izbiro in je potrebno ogromnega truda, da se osnuje in pripravi 30—60 članski zbor iz komaj 100—200 otrok na vsaj šoli. Priznanje in čast vsem pevovodjem. Z neumorno agilitnostjo je skrbel in delal mladi tovariš Ulaga iz Zie, iniciator in artistični vodja celotne prireditve. Izredno razumevanje in vztrajno delavnost so pokazali tovariši in tovarišice iz Slov. Konjic, ki so pod vodstvom upravitelja deske narodne šole, tov. Bratuža, uredili vse potrebno in še sto drugih nikjer vidnih, predpriprav. Tudi brezposelni učiteljski abiturienti so se pokazali prave tovariše z resnično priznanja vredno delavnostjo.

Pevovodjem pa kar na kratko. Za Vaš trud in uspeh Vam bo mladina vedno hvaležna. Njena iskrena ljubezen in najlepše priznanje kritikov Vam bodi v pohvalo in ponos.

Po koncertu se je vršil kratek sestanek kritikov in pevovodij. Po nad vse laskavih izjavah prof. Družoviča iz Maribora, prof. Pirnika iz Ljubljane in drugih se je razvila živahna debata o osnovanju zveze pevovodij mladinskih zborov, o počitniškem tečaju na Pohorju, o bodočem skupnem delu in še mnogočem. Nameni so lepi, da bi se le tudi izpolnili tako uspešno in častno, kot je potekel uspešno in častno praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah!

Eleganten pomladni plašč, površnik

UKIC * LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA

In ta groza je objela mene in moje, našo zemljo ob Soči in ljudstvo, ki še ponižno krivico trpi in je na milost in nemilost predano trpljenju in nasilju.

Pred desetimi leti sem prebolel smrt in izgubo svojega očeta, po desetih letih čutim v srcu hujsko rano, ki skeli mene in rod ob Soči.

Lojze Bratuž!

Sorodnika, bratranca in vrstnika, sva korakala istim ciljem naproti. Oba učitelja.

Bil je Lojze pet dni mlajši od mene. Spoznala sva se triletna v ulici sv. Klare, v otroškem vrtnu. Nosil je še krilce, a jaz že hlačke. On Alič, jaz Ručič. On je obiskoval »Solski dom«, jaz vladnico. Prosti čas je bil najin, najljubše, kopanje v Soči, naju je družilo.

Srečala sva se na slovenski gimnaziji in jo obiskovala do izbruha vojne ob Soči.

Trinajstleten je že orglal Bogu v čast po goriških cerkvah ob tuljenju granat in žvižganju šrapnelov.

Po nevarnostih vojne in internacije v Italiji se je vrnil.

Vrnitev njegove družine v domovino je bil praznik. Kot kruh dobra, verna in zavedna je bila ta družina. — Že v nevarnostih vojne nas je bodrila in dajala pogum — pesem. Po prestani vojni smo s pesmijo nadaljevali.

Vsi Bratuži smo bili pevci. Lojze vodja. »Sveta Rozalija, pastirkov mati, ti si pomagala ovčice pastiti, Lojze s taktirko v roki, »Mladika« poje, narod verno poslušaj. »Kaptan pa na barki stoji in rožni venec v rokah drži«, se razlega iz mladih grl fortissimo, Lojze vodi, v očeh mu plamtijo ogenj — ugasnil je blesk njegovih lepih oči, upadle so njegove roke, orgle nemo molče, izmučeno njegovo telo čuvajo varuhi.

Prebomite tudi jezik, pesem splava v višave, kamor človek ne more — sem pisal nekoč.

Ubili so Lojzeta, njegov duh je splaval nad Sočo in Adrijo in čuva teptani rod, ko pod ubornim krovom molči, a v duši kriči Lojzetova pesem: »Glej, kako trpiš, prebodi so ti roke z žebli in tvoj obraz je krvav.«

Ob mesecu Tvoje mučeniške smrti, ljubi Lojze, sem z dušo pri vdoveli Tvoji Ljubki, sirotkah Lojzki in Drejčki, jokam z njimi, pri Karlu, Jožku, Francetu in Željki in molim za Tvoj mir po kroni mučeniškega trpljenja v Tvojih petintridesetih letih, ki si ga prestal.

Moj Lojze!

Tvoj Marjo.

Iz zaprtih knjig življenja

UČITELJSKEMU VETERANU

† FRANU ZAMANU V SLOVO.

Čudna so pota božje previdnosti. Dvoje knjig leži tu pred menoj. Truplo častitega starčka osemdesetipetih let, debela knjiga, ki smo jo pravkar za večno zaprli in živa beseda mojega pokojnega očeta, vpisana v najlepši in vsestransko zanimivi obliki kot dnevnik novomeškega četrtošolca, tavajočega v življenju do poslednjih vrstic, ki jih malo kdo zmore. Dovolj mora namreč biti volje v njem, če piše s tresočo se roko svojim otrokom v spomin: »10. maja 1888. sem ob osmi uri prejel sv. popotnico, sv. olje in naposled papežev blagoslov.«

Tako moj oče. In sedaj 6. marca me je usoda poslednjič povedla k njegovemu najljubšemu prijatelju Franu Zamanu, da izdihne v mojem naročju.

Učiteljski pokret

Hrvatski tovariši in naš pokret

Tudi med našimi tovariši na Hrvaškem se je pričelo novo, mnogo obetajoče gibanje, ki je v marsičem podobno slovenskemu učiteljskemu pokretu. Ideja je ista: Pribliziti se je treba narodu, ki bije trd boj z življenjem, dati mu je treba tako šolo, ki bo narodu pomagala, da se dvigne s sedanjega nizkega kulturnega, ekonomskega in socialnega nivoja. Za razliko od nalog, ki si jih je postavil naš pokret, naj opozorim, da je na Hrvaškem problematika tega vprašanja mnogo bolj komplicirana kot pri nas, saj bodo morali naši hrvatski tovariši pri svojem delu resno upoštevati vprašanje analfabetizma, ki v Sloveniji — na srečo — ni aktualno. V toliko so oni na slabšem kot mi. Volja, energija in ljubezen pa, ki jih vodi pri njihovem delu, je sigurno dokaz, da so si svesti svoje misije in da jim je uspeh zagotovljen. To tem bolj, ker bodo pri svojih naporih uživali vso moralno podporo onih hrvatskih organizacij, ki se trudijo, da bi narodu olajšale sedanje gospodarsko stanje. Pri nas na to podporo ne moremo računati, ker takih organizacij ni in če so, so strankarsko pobarvane ter je njih prva in najsvetejša dolžnost, da love kaline za svoje politične stranke. Vendar nas to ne sme strahiti. Učiti se moramo drug od drugega; mi od Hrvatov, Hrvati od nas. Tako se bomo medsebojno podpirali in izpopolnjevali. Ne bo napačno, če se informiramo, kako je na Hrvaškem to gibanje začelo.

Od 3. do 9. januarja je 82 mladih hrvatskih učiteljev priredilo v Zagrebu »Učiteljski tjedane« z vrsto predavanj, med njimi o tem, kako se pri nas obravnava delovna šola, o samoizobrazbi učiteljev, o vlogi učitelja v hrvatskem seljaškem pokretu itd. Po predavanjih je bila sprejeta resolucija, koje težina leži v sledečih pasusih:

»...konstatirali smo, da »Napredak« (dosedanje glasilo hrvatskega učiteljskega O. H.) v svoji današnji obliki, kakor tudi večina naših pedagoških časopisov in listov ne zadovoljuje velikega števila mlajših učiteljev. Osnovni razlog leži v tem, ker se je preveč omejil na objavljanje čisto teoretskih člankov iz področja pedagogike, posebno delovne šole in je popolnoma zanemaril obdelovanje celokupnih vprašanj, s katerimi se pri svojem delu največkrat srečujemo. Po našem mnenju je zato izostalo sodelovanje mlajših učiteljev, tako da so na tak način ostali brez možnosti, da obelodanijo svoja mišljenja in da potom tiska odpravijo motnje, ki jih ovirajo v njihovem prosvetnem delu.«

»V to svrhu predlagamo, da se poleg »Napredka« kot priloga izdaja »Hrvatski učiteljski dom« (ki bi se lahko tudi posebe prodajal), v katerem bi se nudila prilika sekciji in nam mlajšim učiteljem, da pišemo o onih vprašanjih šolskega dela, kojih ostrino kot začetniki najmočnejše občutimo.«

»V primeru, da se ta naš predlog ne bi uvaževal, bomo prisiljeni, da z lastnimi močmi, eventualno na zadrudni podlagi, osnujemo list, ki bi nas zadovoljil in ki bi koristil interesom celokupnega hrvatskega učiteljskega, ne da bi tangiral delokrog »Napredka«.

Zagrebska sekcija je mladim tovarišem ugodila na ta način, da je »Napredak« izpremenila v pedagoški list ter osnovala, oz. obnovila »Hrvatski učiteljski dom«, ki je nekdanji izhajal od 1. 1908. do 1. 1921. List vodijo hrvatski učiteljski pokretaši. Izhaja štirinajstredno. (Letna naročnina 18 din. Uredništvo in administracija v Zagrebu, Trg kralja Aleksandra 4.) Do sedaj sta izšli dve številki, ki se odlikujeta po izredni borbenosti in eksaktnosti iznešenih misli. V uvodniku prve številke

Ko je mila slovenska beseda brisala raz njegovih čutilj spomine na nepopolna življenjska dejanja, in ko je snežnobelo telo častitljivega starčka drhtelo v rokah njegove ljube hčere Slavice, sem se vživel v usodo dveh neločljivih prijateljev, in se v duhu zazrl na one tresoče se roke, ki so prav tako drhtele — skoro pred petdesetimi leti.

Zatisnil sem častitljivemu prijatelju oči in odhitel na dan, da nekdanja očetova čustva združim s svojimi današnjimi.

Čitam: »Sreda 14. junija 1870. Ob treh sva šla z Zamanom v Cerovec, kjer sva skupaj za slovo kupico vina pila. Potem pa sva jo črez hribe vrezala. Vrh hribov pa sva se morala ločiti. Prav s težkim srcem sem se od mojega vedno največjega in najzvestejšega prijatelja ločil. Ko se nisva več videla, začel je debel dež name kapat, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem že precej moker bil, sem se predramil in tudi iz mojih oči se mi je dež vliil. Zaman mi je poprej pravil, da mu je nekako čudno pri sreju, da je žalosten; pa brž po ločenju sem tudi jaz tako žalosten in otožen postal.«

Po šestdesetih letih od tega razstanka je usoda g. Zamana privedla v naše zelene Cerklje. Ze takoj prvi večer se mu je oko ustavilo ob mojem imenu, ko je prebrl našo šolsko spomenico Od Ilirije do Jugoslavije. Ime rojstne vasi mojega očeta pa je starčka spravila kar iz ravnotežja. Vso noč je nemirno begal po sobi, ponavljajoče nepravstano Jože — Jože. — Ob rani uri je prihitel k meni, da sem ga pomiril. Pokazal sem mu očetove »Razne dogodke J. L. bivšega dijaka latinskih šol«, kjer je njegovo ime opetovano označeno in to v najprisrčnejši obliki. Bil me je neizrečno vesel in pri našem sleher-

poudarja list, da je cilj borbe mladega učiteljstva svobodna šola in svobodno učiteljstvo. Zato se bo list boril za resnico in pravico, posebno pa za napredek šole in učiteljstva. V enem izmed nadaljnjih člankov konstatira G. Karlovčan oddolženost pedagoške teorije od praktičnih potreb, zmedo v pedagoški teoriji sami ter slabo materialno stanje narodnih šol, ki ima svoje korenine v splošnem ekonomskem stanju podeželja. Torej iste konstatacije, kakor jih je poudaril tudi naš pokret. V drugi številki je preveden iz »Učiteljskega« z dne 28. II. t. l. članek o brezposelnosti ter priobčen članek z naslovom »Slovenski učitelji prednjače!« v katerem mladi hrvatski tovariši toplo pozdravljajo naš pokret ter poročajo o našem programu in o metodi našega dela. Članek končuje sledeče:

»Učiteljski pokret« v Sloveniji in »Učiteljski teden« na Hrvaškem sta znak resnosti časa, v katerem živimo, in čvrste

volje, ki preveva današnje mlajše učiteljstvo, da složno, z jasnimi cilji in eksaktnimi metodami odgovori na težke, za narod in učiteljstvo usodne zahteve današnjega časa. Pozdravljamo novi učiteljski pokret in mu želimo uspeh.

Veseli smo pozdravov, hvaležni za priznanje. In to tem bolj, ker so se zadnji čas pojavili med nekaterimi organiziranimi člani naše sekcije glasovi, da hoče naš pokret biti »država v državi« in ko nas neko učiteljsko društvo v oficijalnem poročilu o svojem zborovanju ironično naziva »Učiteljske pokret-nike«.

Na kratko — s hrvatskimi tovariši moramo navezati najtežje stike. Na vsak način bi nas odkritosrčno radostilo, če bi naš velikonočni tečaj obiskal tudi kak zastopnik hrvatskih pokretašev.

Hudales Oskar.

Velikonočni Instrukcijski tečaj

(Iz mariborske delovne zajednice.)

Mariborska delovna edinicca priredi v velikonočnih počitnicah instrukcijski tečaj v Mariboru s sledečim dnevnim redom:

Dne 25. marca:

1. Ob 10. uri — otvoritev.
2. Individualno psihološko raziskovanje otrok. (Tov. M. Mencej.)
3. Kako izračunamo rentabilnost kmečkega posestva. (Tov. O. Hudales.)
4. Izračunavanje rentabilnosti v industrijskih krajih. (Tov. M. Mencej.)

Dne 26. marca:

1. Organizacijske zadeve.
2. Slučajnosti.

Zaključek že dopoldan 26. marca. Lokal: II. deška osnovna šola v Razlagovi ulici. Pridite v čim večjem številu. Posebe še vabimo one tri tovariše iz litijskega sreza, ki so pri zadnjem zborovanju litijskega društva prijavili sodelovanje.

Splošne vesti

— Praktični učiteljski izpit na državnem učiteljskem v Mariboru, ki se je vršil od 26. februarja do 10. marca 1937. pred izpitnim odborom pod predsedstvom direktorja Frana Kadunca, so napravili sledeči gg. učitelji-pripravniki(ce): Bezjak Jožef, učitelj v Lipi; Cijan Nada, učiteljica v Zg. Sv. Kungoti; Čeh Bogomila, učiteljica pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Čepe Marija, učiteljica v Rušah; Cremonžnik Marija, učiteljica v Vurbergu; Dolane Ana, učiteljica pri Sv. Andražu v Slov. gor.; Finguš Marija, učiteljica pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Golež Ana, učiteljica na Sladki gori; Goršek Rudolf, učitelj v G. Ponikvi; Grobin Karolina, učiteljica v Dobrovcah; Hojs Ivana, učiteljica pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Jamnik Hilda, učiteljica na Kobilju; Jordan Nada, učiteljica v St. Janžu pri Dravogradu; Kavčič Antonija, učiteljica pri Sv. Urbanu; Kavčič Gabriella, učiteljica v Središču; Končnik Alojzija, učiteljica pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Končnik Karel, učitelj pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Kopic Marija, učiteljica v Kostivnici; Krajnc Jožef, učitelj v Kobilju; Kramer Ema, učiteljica pri Sv. Martinu na Dravskem polju; Kulovec Franc, učitelj v D. Slavečih; Kuštrin Cecilija, učiteljica v Sv. Juriju; Kuštrin Stanislav, učitelj v D. Slavečih; Legiša Castislava, učiteljica pri Sv. Marku nize Ptuj; Levstek Marijan, učitelj pri Sv. Tomažu; Lisac Danica, učiteljica na Muti; Moser Julijana, učiteljica v Bučah; Prah Adela, učiteljica pri Sv. Trojici v Slov. gor.; Pucko Janko, učitelj v Hotizi; Ravter Janez, učitelj v Kapci; Rek Elizabeta, učiteljica v Fokovcih; Senegačnik Adolf, učitelj v Smartnem v Rožni dolini; Seneković Alojzij, učitelj v Vratih; Sitar Marija, učiteljica v Sv. Andražu v Halozah; Skaza Hilda, učiteljica pri Sv. Tomažu; Stegu Josipina, učiteljica v Majšperku; Stupnik Jožef, učitelj v Kapci; Stupica Sta-

nislava, učiteljica v Šmiklavžu pri Slovenjgradcu; Šetina Bogomira, učiteljica v Podgorju; Škerbinec Franja, učiteljica v Trnju; Švalj Josipina, učiteljica v Majšperku; Tičar Zofija, učiteljica pri Sv. Juriju; Turk Josip, učitelj v Melincih; Tušak Milena, učiteljica v Sv. Marjeti na Dravskem polju; Tušak Bogdan, učitelj v Sv. Jakobu v Slov. gor.; Ukmar Silva, učiteljica v Lipi; Urbančič Rozalija, učiteljica pri Sv. Vidu pri Ptuj; Valenčak Anton, učitelj v Ravnah pri Šostanju; Verhovnik Pavla, učiteljica v Cirkovnah; Višner Ludvik, učitelj v Cankovi; Zabovnik Emilija, učiteljica pri Sv. Marku nize Ptuj; Žižek Albin, učitelj v St. Ilju v Slov. gor. — K izpitu se je prijavilo 61 kandidatov(inj). Izdelalo je vsega 52 kandidatov(inj), reprobiranih je bilo 9. — Praktični izpit za zabavilo je napravila dne 2. marca 1937. Francež Genovefa s. Evalda iz Maribora. — Prihodnji izpitni termin bo 7. maja 1937. Kandidati, katerih prošnje so že pri ravnatelstvu, naj se prijavijo na izpit samo z dopisnico.

— Tovarišice se opozarjajo na zborovanje žen, ki ga priredi Jugoslov. ženska zveza — sekcija za dravsko banovino — na veliki četrtki, 25. t. m., ob 20. uri v magistratni dvorani. Udeležite se ga v čim večjem številu!

— Za Materinski dan. Deklamacije, nastope, prizorčke za Materinski dan pošilja proti vnaprejšnjem plačilu prepisovalnih stroškov in poštne do 12 din. — Marija Grošljeva, Ljubljana, Mladika. Izbori: 1. Materinske pesmi (po 2) — 2. Mladi junaki. Telovadni nastop z deklamacijo. — 3. Janko in Stanko, dva navihana čevljarska vajenca. Prizor s petjem. — 4. Izborna kuharica. Šaljivi prizorček. — 5. Častitljivo materino sree. Ples z deklamacijo. (Angele se klanjajo materinemu srcu). — 6. Molitev za mamico. Prizorček. — 7. Mlade

mamice. Telovadni nastop s petjem. (Deklice negujejo svoje punčke in plešejo z njimi, po napevih znanih narodnih pesmi, s spremljenim, prikladnim besedilom.) — 8. Poklon materi. Zborni nastop z deklamacijo in petjem. — 9. Kaj vse bi Ti dala. Prizori. — Ilustracija deklamacije. Za večje odre zelo učinkovito. — 10. Iz ljubezni do mamice. Igrica za pol ure. — Slednjo pošljem na kratek rok le v prepis. — Naročila sprejemam do konca t. m.

— Igre za materinsko proslavo. — Glede iger za materinsko proslavo, ki jo šolski in drugi mladinski odri praznujejo večinoma meseca aprila in v početku maja, so bili odri vedno v hudi zadregi. Letos pa izide s počet-

kom aprila posebna zbirka mladinskih iger pod naslovom »Slovenski materik«, ki bo vsebovala poleg treh iger za druge prilike pet izvirnih iger za proslavo materinskega dne. Vse vloge so pisane za otroke; pripravljene bodo tudi skladbe za glasbene točke. Za vpri-zoritev so določene posebne ugodnosti. Zbirka se naroča na naslov: »Mladi oder, Ljubljana«.

— Ne hodite na pariško razstavo, ne da bi se prej naučili francoske konverzacije iz knjige Francosko-slovensko-nemška konverzacija, ki stane samo 25 din, vezana. Založba knjigarne »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani. Avtor dr. Pavel Breznik.

Osebnne zadeve

— i Postavljeni so naslednji učitelji (-ce): Novak Justina v St. Lovrencu v Slovenskih goricah, Kincel Avgust v Rečico, Berlež Stefanija v Sela, Kmet Kristina v Catež, Mihe-lič Egon v St. Lenart.

— i Oduščeni iz državne službe radi bo-lezni Dominco Frančiška, učiteljica v Dolnji Nemški vasi. Oduščena radi odslužitve ka-drskega roka Šerona Vinko, učitelj v Ljub-nem, Sudar Gabrijel, učitelj v St. Lenartu.

— i Upokojeni so: Gomilšek Ljudmila v Vidmu, Kalan Antonija, Trbovlje, Kocjan-čič Antonija (Ljubljana), Voglar Franc, Ce-lje, Vudler Rudolf, Petrovč, Tomine Aloj-zija iz Slovenjgrada, Benič Mavricij iz Ljubljane.

— i Razrešeni šolski upravitelji: Koman Leopold v Velikem Podlogu, Mušič Anton v Hočah, Menhard Alojzij v Topolšici, Pečar-rič Boris v Studencu.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— i Državnim nameščencem nižjih kate-gorij zvišajo v Franciji plače. (»Mariborski večernik«, 9. III.)

— i Vas, ki šteje 2000 prebivalcev, nima že 3 leta šole. Ker ni mogla občina opuzenska v okolici Metkoviča plačevati najemnine za šol-ske prostore, je vas že 3 leta brez šole. (»Ju-tro«, 10. III.)

— i Učiteljem CMD šol, ki so prešli v dr-žavno službo, se leta štejejo. (»Jutro«, 9. III.)

— i Zahteve kmetijskih absolventov na sestanku Zveze absolventov kmetijskih šol na področju bivše Stajerske: Na kmetijskih na-daljevalnih tečajih naj bi mesto učiteljev pre-davali absolventi kmetijskih šol. Prav tako naj bi imeli absolventi kmet. šol dostop v raz-rede ljudskih šol, da vzbudijo med učenci za-nimanje za kmetijsko izobrazbo. (»Jutro«, 10. III.)

— i Dodeljevanje uslužbencev prosvetne-ga rešora na druga mesta sme trajati največ 3 mesece. Učitelji ljudskih šol se morejo po-slati na drugo službovanje samo v kraje, kjer službujejo, razen v inozemstvo. (»Slovenec«, 10. III.)

— i Učiteljice in zakon. V zakonu o ljud-skih šolah se doda tole določilo: Učiteljicam ljudskih in gospodinskih šol preneha služba, če se omože z osebo, ki ni ljudskošolski učitelj. Če so take učiteljice izpolnile pogoje za do-bivanje osebne pokojnine, dobijo enkrat za vselej namesto pokojnine odpravnino v zne-sku enoletne plače in položajnega dodatka, če pa niso izpolnile pogojev za do-bivanje oseb-ne pokojnine, imajo pa več kot petletno efek-tivno službo, dobijo odpravnino v znesku šestmesečne plače in položajnega dodatka. (»Jutro« od 9. III. in »Slovenec« od 10. III.)

— i Ljubljansko šolstvo. Ljubljanski ob-činski svet hoče dvigniti mestne ljudske in meščanske šole na tako stopnjo, da bodo ustrezale vsem potrebam modernega, zdravju

ustrežajočega šolstva. Zato je namenil tudi veliko vsoto za boj proti jetiki. Misli se tudi na ustanovitev gozdnih šol, ki bodo pravi blagoslov za mladino, ki živi v nehigieni-čnih razmerah in potrebuje predvsem zraka in sonca. (Po »Slovenec« od 16. III.)

— i Javno pismo poslancu Šemrovu je po-snelo po »Učiteljskem tovarišu« tudi »Jutro« od 13. III. s tole pripombo: Zelo radovedni smo na odgovor g. Šemrova. Trdno pričaku-jemo, da ga ne bo ostal dolžan, ne le z ozirom na svoj poslanski položaj, marveč tudi z ozi-rom na dejstvo, da je bil dolga leta Sokol, in še bolj z ozirom nato, da so pri petomajskih volitvah glasovali za njega tudi mnogi učite-lji, ker je na listi g. Jeftiča veljal za favorizi-ranega režimskega kandidati. Dolžan je od-govoriti tudi v interesu staršev, pri katerih je njegov govor upravičeno vzbudil vznemirje-nje in skrb zaradi otrok, ki jih pošiljajo v šolo.

— i Malo sodobna zahteva kmetске zveze na zborovanju 7. III. v Ljubljani: Skrčenje šolske dobe. (Listi od 10. III.)

— i Obmejna vas Kuzma v Prekmurju ima tako šolo, da je sramota. Za 300 šolobveznih otrok sta na razpolgo samo 2 mali učilnici. Zaradi tega je šola samo 4 razredna. Obme-jne šole bi morale biti državi v ponos. (»Mur-ska krajina«, 14. III.)

— i Izpremembe amandmana. V § 24., ki se nanaša na dodeljevanje učiteljev, meščan-skošolskih učiteljev, profesorjev ter šolskih nadzornikov k drugim šolam, odnosno uprav-nim in prosvetnim uradom ter ustanovam, do-loča nova odredba, da se ima prva točka tega paragrafa uveljaviti šele s 1. avgustom 1937. (»Jutro«, 12. III.)

— i V polemiki s »Pohodom«. »Slovenija« od 12. III. zagovarja preglednika v kamniškem okraju, ki je kritiziral, da učenci pišejo be-sedo kralj z veliko začetnico, češ da je to bizantinizem.

Tudi Vi boste kupili Vaš pomladni plašč pri PAULINU v Ljubljani, Kongresni trg št. 5,
ki nudi cenj. učiteljicam poleg ogromne izbire najlepših modelov tudi na mesečno odplačilo najnižje cene!

nem sestanku je govoril najraje le o svojem prijateljstvu do mojega očeta.

Razšla sta se ob kupici vina. Prav tako midva. Poldrugo uro pred večnim slovesni-šva še namočila ustne v kapljice, ki jih on nikdar več ne bo okusil. Duša njegova je neopazno splavala mimo nas v neskončne vi-šave. Obsuli smo ga s cvetjem in spremili k večnemu počitku na cerkljansko pokopališče. Lahko rečem, da tako prišernega pogreba še nisem videl, da nikogar še nisimo položili tako mehko v hladno globino kakor njega, vseobče spoštovanega staroka.

Priroda, ki jo je tako iskreno ljubil in ji posvečal toliko pozornosti, se mu je za lju-bezen oddolžila s polno mero. Planje so oža-rele v težkem snežnem nakitu, sonce je na-gromadilo v gomilo nebroj žarkov, kakor, da bi hotelo ogreti njegov poslednji stan. Iz otroških grl je žuborela v pomladansko jutro mila popevka: Spomladi vse se veseli in drobna ptička žvrgoli... In za čudo, oglasile so se res celo ptice na vejah!

Na planine so se dvigali tožni zvoki cer-kljanskih zvonov, z gora pa je rezal ozračje pogled na daljni Nanos, kjer je pokojnik za-pustil svoj prirodni vrt, ki ga je obdeloval polnih štirideset let. Trnovo, Ubelsko, Hre-novice.

Je li bil ondi le en sam grmič, kjer ne bi on stikal za gadi in modrasi, ki jih je znanstveno proučeval in razpošiljal žive in konzervirane raznim prirodnoznanjskim ve-ščakom in zavodom. Četudi rojen Dolenjec od Selsčaka pri Smartnem (Litija), je takoj spoznal, da je Notranjska Kraševina bogata na zdravilnih zeliščih. Ni samo brinjev gmi-ček kraška posebnost, saj se v njegovem za-vetju skriva toliko lepega, dragocenega cvetja, da bi se z njim lahko oplemenitile

najlepše, najrodovitnejše poljane, na kate-rih se boboti le lepota brez notranje vred-nosti.

Zaman se je že v svojih študijskih letih prav živo zanimal za naravoslovje. Življenj-ska pot mu je dala priliko, da je s svojo vedo pomogel prebivalstvu svojih šolskih okolišev. Njegova šola je bila skladišče zdravilnih rož, zdravstveni dom za vso okolico. Vesel v družbi, dober ob bolniku, je ohranjal življe-nje sočno, vlival v rane živo upanje, ki je že samo na sebi najjačji tolažnik in zdravnik.

Njegov okoliš so zasedli Italijani. Vztra-jal je še nadalje med ljudstvom, ki ga je smatralo za nepogrešljivi del svojega telesa. Pred štirimi leti se je preselil v Jugoslavijo, da poišče miru v svobodni zemlji slovenski, ki jo je tako iskreno ljubil. Bil je že skrajni čas, saj so se leta že nagromadila preko 80. Častitljiva osebnost mu je tudi med Gorenjci pridobila prijateljev.

Vsak mesec je moral osebno dvigati po-kojino v Postojni. V januarju je začutil, da mu je kraška burja pridrla do mozga. Pre-vezel je zadnje denarje in se istočasno poslo-vil od vseh znancev. Pohitel je še med svoje ljudstvo, ki je popuščalo iz rok orodje in hi-telo za njim iz hiš in koč, njiv in ograd, ka-kor da bi vedelo, da zadnjikrat vidi svojega častitljivega očeta, tolažnika. In reš. Legel je. Sedmi dan si je, prvič v življenju, zazelel zdravnik.

Umr! je. — Brez muk.

Njegovo zapuščino tvori zdravo semenje kremenitega kraškega cvetja, ki je tako vko-rinjeno med brinjevim grmičjem, da ga ni-kakršna sila ne bo iztrebila iz rodne zemlje. Plodonosno je bilo delo našega veterana in s ponosom lahko gledamo na uspehe učitelja naroda, ki je živel le za narod.

Z Zamanom izumira tip dijakov-prosja-kov iz Aleševčeve dobe, ki so se likali med ljudstvom in si oblikovali svoja pota v osrče narodove duše na prav idičen način. Mogo-če da še kdaj odprem obe knjigi in jih raz-gnem pred sodniki, ki v starem učitelju ne morejo najti dobrih lastnosti.

Dragi Franjo! »Ko Te nisem mogel več videti, se je zagnilo nebo, začel je name ka-pati debel dež, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem se predramil, se je tudi iz mojih oči vtil dež«, prav tako kakor nekda ob vajinem slovesu. Spominje svoje sem Ti vtil v grob, naj Te grejejo ob dolgem dnevu večnega počitka.

Tvoj prijatelj.

Josip Lapajne.

† Fran Gorazd

List za listom pada...
Rojenice so Te našle pred 74. leti v Ljubljani. Po maturi na ljubljanskem učiteljskem si nastopil svojo prvo učiteljsko mesto na Do-bravi pri Podnartu. Kmalu nato si se preselil v prijazno Sorico v selško dolino, odkoder je bil doma Tvoj oče in kjer si poiskal svojo zvesto življenjsko družico. Tam si se izobli-koval in preobrazil v značajnega, samozave-stnega in krepkega moža. V službi marljiv kot čebela, točen kot ura in do pičice natančen si kmalu pridobil naklonjenost predpostavljje-nih, da si dobil učiteljsko mesto v Kranju, kjer si zazelel večjega razmaha. Tedanji okrajni glavar v Kranju dr. Miha Gsetten-hofer Te je hotel ujeti, da bi prevzel vodstvo takrat se snujoče šulferajnske šole v Davči pri Selcih. Čeprav Ti je obetal zlate gradove, si njegovo ponudbo z gnjevom odklonil in preprečil ustanovitev te šulferajnske šole.

Ne samo vzoren pedagog je bil pokojni Gorazd, temveč je znal spretno sukati svoje pero. Ves prosti izvenšolski čas je naš France temeljito izbral za dosego naprednih idej, ki jih je dosledno propagiral. Bil je marljiv do-pisnik raznim naprednim političnim in strokovnim listom. Bil je tudi zvest dopisnik »Učiteljskega tovariša«. Zdaj je napisal aktu-alen uvodnik, zdaj obelodanil mičen potopis, zdaj temeljito ocenil novo knjižno izdanje. Polemiko proti nasprotnikom je znal voditi kakor malokdo. Bil je vsikdar cel vojščak, opasan z uma svetlim mečem, vedno z naba-sano puško ob nogi. Odkrit, neustrašen, odlo-čen. V tistih časih namreč ni bila nobena ša-la, bosti se kar z dvema nasprotnikoma; z vladnimi nemškimi mogotci in z domačo re-akcijo.

Naš France je bil visoko izobražen, gib-čen in preračunljiv. Vrgel se je že pred l. 1900. na propagando za tujski promet, izdal v zvezi s svojim vsakom lekarnarjem Trn-kóczyjem lične prospekte o krasotah Slove-nije za inozemstvo, napisal propagandno bro-šuro »Ljubljanski Grad«, več letakov tujsko-prometne vsebine itd. Za mladino je priredil spis »Kaj mora mladina vedeti o alkoholu« in ga razdelil v več tisoč izvodih.

Skrb za številno družino ga je gnala iz Kranja v Ljubljano. Poleg učiteljstva se je znašel v uredništvu »Gostilničarja« in kot več organizatorični talent je osnoval in vo-dil deset let gostilničarsko šolo, za katero je potrebno učno snov kar sproti izbiral, ker ni bilo učnih knjig na razpolgo.

Nekaj let pred upokojitvijo je še osno-val zasebno trgovsko šolo, iz katere je izšlo na stotine slovenskega trgovskega naraščaja.

V zemlji domači počivaj v miru!

-ipl-

da sem služil 36 let, 6 mesecev in 15 dni. V vsej tej dobi nisem imel ne 1 dneva bolezenskega dopusta. Pač pa sem imel študijskega in po privatnih poslih. In to je bilo vzrok, da sem služil 1 leto, 6 mesecev in 15 dni več. Bil sem mnenja, da previdnost nikjer in nikoli ne škodi.

Torej 1. IX. 1934. sem se poslovil od šole, otrok in res dragih mi tovarišic in tovarišev. Užgal pa sem takoj neumnost; zakaj mesto da bi bil vložil takoj prošnjo za upokojitve in služil dalje do upokojitve, sem šel na bolezenski dopust. Tega sem užival od 1. IX. 1934. do 1. VII. 1935., dasi sem že 6. III. 1935. prosil za upokojitve in za dopust do upokojitve. Zanašal sem se na določbe § 109. u. z. Zmotil sem se; zakaj zadeva se je vlekla do 1. VI. 1936. Toda, ves ta čas se je vlekla zadeva zame ugodno; zakaj dobival sem polne prejemke. Dne 1. VI. 1936. pa me je zadela, kot strela z jasnega neba, vest, da so mi službeni prejemki ustavljeni. In sedaj se je začel zame »Križev pot«; zakaj bil sem brez sredstev. Kaj se to pravi, ve le oni, ki je vse to doživel sam! Imeti mora proketo dobre živice, da ne propade tekem časa popolnoma! Saj ne rečem, da Ti ta in oni ne bo zaupal, posodil itd. Toda vse to je v zvezi z obrestmi v višini 10 % do 25 %. In to je ruina za vsakega državljaninca.

Od 1. VI. 1936. pa do danes, t. j. 6. III. 1937. (ravno po 2 letih, kar sem prosil sam za upokojitve) pa visim torej med nebom in zemljo. Res je, da sem izvedel že meseca decembra 1936., da je došel dekret o moji upokojitvi. Toda, kdor ima smolo, se je ne iznebi nikoli! Sam vrag vedi, kdo je zamenjal date; zakaj na enem aktu je stal datum 1. VII. 1935., na drugem pa datum 1. VII. 1936. In vsa zadeva je romala iznova v Beograd. Menil sem, da se da taka malenkost popraviti kar čez noč. Kaj še! Od takrat pa do danes je minilo že zopet nad 3 mesece, a o rešitvi ni ne duha ne sluha. In to je bil vzrok, da Ti nisem odgovoril že prej. Sam vrag vedi, kdo na aktu zopet sedi in koliko časa bo še sedel! Upam pa, da bo zadeva rešena prej, preden odideš v pokoj Ti. Kako pa bo rešena, Ti bom poročal takoj, ko dobim rešitev v roke. Tolaži me spet § 109. u. z.!

Za sedaj pa Ti svetujem samo tole: Ko boš imel polnih 35 let, prosi za upokojitve in služi dalje do dne, da dobiš dekret v roke. Res je, da Te lahko degradirajo. Taka degradacija pa ni sramota zate! Zadeva je že marsikoga; in poznam tovariša, ki je služil skoro 37 let brez bol. dop., dobil okoli 20 pohval, 3 odlikovanja, deloval na pedagoškem in literarnem polju, v šoli in izven šole in se umaknil sam samo zaradi tega, da dobi prilično lepo in ugodno mesto kdo drugi. Komu mar za vse to! Tudi njega so degradirali! Na upokojitve in na pokojnino pa čaka že nad 2 leti! In takih primerov je več! Zakaj ravno iz branže O. N. največ, tega tudi jaz ne vem!

Iz Tvojega pisma sem tudi razbral, da se čudiš, da ni poslanca, ne senatorja, ki bi na vse to opozoril merodajne činitelje. Čudim se tudi jaz in to tem bolj, čim dalje se zadeva vleče in zavlačuje. In zato, dragi tovariši, oprosti, da Ti danes (čeprav po dveh letih) ne morem svojega prelevanja v upokojenje podati v celotni formi, kot bi Ti rad.

Tovariši Te pozdravljajo

J. G. Polák.

Cenj. učiteljstvu nudi 5% popusta
pri nakupu nova galanterijska in modna trgovina

CUZNAR STANE
Ljubljana, Franciškanska ulica 4
Velika izbira aktovk, denarnic in torbic
Oglejte si izložbo!

† Lojze Bratuž



Prijatelj in tovariš me je pozval naj napišem v »Učiteljskem tovarišu« nekrolog svojemu bratranču, najljubšemu Lojzetu, ki ga je ovil trnje venec mučeništva v plašč prerane smrti.

Bolečino nad udarcem te nenadomestljive izgube v rodu Bratužev bi najraje sam tiho nosil v življenju s seboj, a v prsih kipi, da jo izkričim.

Če umrje sorodnik in prijatelj, je hudo, prerana smrt dragega — pretresa, nasilna smrt — zgrozi.

Praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah

Pod pokroviteljstvom g. bana dravske banovine — Nastop desetih zborov konjiškega sreza — Snovanje zveze pevovodij mladinskih zborov

Mogočno so zadoneli 14. marca t. l. zvoki združenih mladinskih zborov v Slov. Konjicah; mogočen val pesmi, zapetih z vso ljubeznijo in spontanim doživetjem 500 otrok je zajejal pevce in poslušalce v dvorani ali ob radio aparatih v enotno občestvo, doživljajoče vso lepoto, milino in bogastvo naše narodne in umetne pesmi. Pesem, ta najmočnejši vzgojni element, ki prihaja od srca in vodi k srcu, ni bila le izraz ljubezni do glasbene umetnosti, ljubezni do lepote naše pesmi, ampak tudi izraz mogočnega doživljanja prodorne sile skupnega dela, izraz pravilno pojmovane nacionalne vzgoje in zavesti naše mladine. Kako mogočno je donela ravno v Konjicah pesem »Hej Slovani!« Se zvenijo mogočni zvoki, še doni v dušah lepota naše pesmi; živo smo pa tudi uverjeni, da bo zvenela in donela v srcih najmlajših še dolgo dolgo. Naša pesem je neminljiva.



Združeni mladinski pevski zbori.

Bila je hladna, deževna nedelja. Iz oblakov je rahlo rosilo, za hip posijalo sonce, nato zopet dež. Po blatnih cestah so okoli poldneva prihajale v Konjice skupine mladih pevcev večinoma peš, deloma na vozovih in avtu. Vsi mokri so se nastanili po razredih deske šole. Kos kruha in še kaj so privlekli na dan, kosilo je bilo s tem opravljeno; le nekaj jih je šlo po skodelico juhe. Za dostojno počastitev naše pesmi je bilo treba prehoditi blatno pot in pretrpeti malo lakote. Usoda slovenskih kulturnih delavcev niti najmlajšim ne prizanese.

Nastop. Iz »radio-telefonske stanice« — konferenčne sobe javljajo, da nas Ljubljana pričakuje. Za uvodno besedo gov. Bratuža, ki je pozdravil zastopnika gosp. bana gosp. sreškega načelnika Malešiča, ugledne osebnosti in skupino kritikov, je nastopil mladinski zbor konjiške šole z vodjo tov. Marijem Bratužem. V naravnost vzornem redu so se vrstili ostali zbori iz Soč z Andrejem Pirjevcem, Oplotnice z Maksom Sekirnikom, Prihove z Jakobom Stefančičem, Špitaliča z Ano Bantanovo in Jožetom Troštom, Tepanja z Gabrielom Zemljo, Vitanja z Miroslavom Veljakom, Zreč s Karlom Mravljakom in Žič z Emilom Ulago. Na programu so bile narodne, umetne in moderne pesmi. Vsi zbori so rešili svojo nalogo

povsem častno, nekateri so dosegli presenetljivo lepe uspehe.

Končno je bil skupen nastop vseh zborov pod vodstvom tov. Emila Ulage. Strmeli smo nad ubranostjo, zvočnostjo, disciplino in enotnostjo izvajanja mladine, ki je z vso pazljivostjo sledila kretnjam dirigenta, izšla v pesem vsa svoja najlepša čustva in pokazala, da je v njihovi požrtvovalnosti in uspehih zjamčen najlepši razvoj glasbenega udejstvovanja pa tudi poroštvo zdrave in srečne bodočnosti naših najmlajših.

Tiho in skoraj neopazno so se vršile priprave za praznik naše pesmi. Pripravljalni odbor je imel sicer polne roke dela, vendar se je v resničnem tovarstvu in sodelovanju storilo vse. Posamezni pevovodje so negovali svoje zборе z vso ljubeznijo in skrbnostjo. Skoraj polovico zborov je iz štirirazrednic, trirazrednic in celo dvorazrednic, koder pevcev ni

na izbiro in je potrebno ogromnega truda, da se osnuje in pripravi 30—60 članski zbor iz komaj 100—200 otrok na vsaj šoli. Priznanje in čast vsem pevovodjem. Z neumorno agilitnostjo je skrbel in delal mladi tovariš Ulaga iz Žie, iniciator in artistični vodja celotne prireditve. Izredno razumevanje in vztrajno delavnost so pokazali tovariši in tovarišice iz Slov. Konjic, ki so pod vodstvom upravitelja deske narodne šole, tov. Bratuža, uredili vse potrebno in še sto drugih nikjer vidnih, pripravljen. Tudi brezposelni učiteljski abiturienti so se pokazali prave tovariše z resnično priznanja vredno delavnostjo.

Pevovodjem pa kar na kratko. Za Vaš trud in uspeh Vam bo mladina vedno hvaležna. Njena iskrena ljubezen in najlepše priznanje kritikov Vam bodi v pohvalo in ponos.

Po koncertu se je vršil kratek sestanek kritikov in pevovodij. Po nad vse laskavih izjavah prof. Družoviča iz Maribora, prof. Pirnika iz Ljubljane in drugih se je razvila živahna debata o osnovanju zveze pevovodij mladinskih zborov, o počitniškem tečaju na Pohorju, o bodočem skupnem delu in še mnogočem. Nameni so lepi, da bi se le tudi izpolnili tako uspešno in častno, kot je potekel uspešno in častno praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah!

Eleganten pomladni plašč, površnik

UKIC * LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA

Prebomite tudi jezik, pesem splava v višave, kamor človek ne more — sem pisal nekoč.

Ubili so Lojzeta, njegov duh je splaval nad Sočo in Adrijo in čuva teptani rod, ko pod ubornim krovom molči, a v duši kriči Lojzetova pesem: »Glej, kako trpiš, prebodi so ti roke z žebli in tvoj obraz je krvav.«

Ob mesecu Tvoje mučeniške smrti, ljubi Lojze, sem z dušo pri vdoveli Tvoji Ljubki, sirotkah Lojzki in Drejčki, jokam z njimi, pri Karlu, Jožku, Francetu in Željki in molim za Tvoj mir po kroni mučeniškega trpljenja v Tvojih petintridesetih letih, ki si ga prestal.

Moj Lojze!

Tvoj Marjo.

Iz zaprtih knjig življenja

UČITELJSKEMU VETERANU

† FRANU ZAMANU V SLOVO.

Čudna so pota božje previdnosti. Dvoje knjig leži tu pred menoj. Truplo častitega starčka osemdesetih let, debela knjiga, ki smo jo pravkar za večno zaprli in živa beseda mojega pokojnega očeta, vpisana v najlepši in vsestransko zanimivi obliki kot dnevnik novomeškega četrtošolca, tavajočega v življenju do poslednjih vrstic, ki jih malo kdo zmore. Dovolj mora namreč biti volje v njem, če piše s tresočo se roko svojim otrokom v spomin: »10. maja 1888. sem ob osmi uri prejel sv. popotnico, sv. olje in naposled papežev blagoslov.«

Tako moj oče. In sedaj 6. marca me je usoda poslednjič povedla k njegovemu najljubšemu prijatelju Franu Zamanu, da izdihne v mojem naročju.

Učiteljski pokret

Hrvatski tovariši in naš pokret

Tudi med našimi tovariši na Hrvaškem se je pričelo novo, mnogo obetajoče gibanje, ki je v marsičem podobno slovenskemu učiteljskemu pokretu. Ideja je ista: Pribliziti se je treba narodu, ki bije trd boj z življenjem, dati mu je treba tako šolo, ki bo narodu pomagala, da se dvigne s sedanjega nizkega kulturnega, ekonomskega in socialnega nivoja. Za razliko od nalog, ki si jih je postavil naš pokret, naj opozorim, da je na Hrvaškem problematika tega vprašanja mnogo bolj komplicirana kot pri nas, saj bodo morali naši hrvatski tovariši pri svojem delu resno upoštevati vprašanje analfabetizma, ki v Sloveniji — na srečo — ni aktualno. V toliko so oni na slabšem kot mi. Volja, energija in ljubezen pa, ki jih vodi pri njihovem delu, je sigurno dokaz, da so si svesti svoje misije in da jim je uspeh zagotovljen. To tem bolj, ker bodo pri svojih naporih uživali vso moralno podporo onih hrvatskih organizacij, ki se trudijo, da bi narodu olajšale sedanje gospodarsko stanje. Pri nas na to podporo ne moremo računati, ker takih organizacij ni in če so, so strankarsko pobarvane ter je njih prva in najsvetejša dolžnost, da love kaline za svoje politične stranke. Vendar nas to ne sme strahiti. Učiti se moramo drug od drugega; mi od Hrvatov, Hrvati od nas. Tako se bomo medsebojno podpirali in izpopolnjevali. Ne bo napačno, če se informiramo, kako je na Hrvaškem to gibanje začelo.

Od 3. do 9. januarja je 82 mladih hrvatskih učiteljev priredilo v Zagrebu »Učiteljski tjedane« z vrsto predavanj, med njimi o tem, kako se pri nas obravnava delovna šola, o samoizobrazbi učiteljev, o vlogi učitelja v hrvatskem seljaškem pokretu itd. Po predavanjih je bila sprejeta resolucija, koje težina leži v sledečih pasusih:

»...konstatirali smo, da »Napredak« (dosedanje glasilo hrvatskega učiteljskega O. H.) v svoji današnji obliki, kakor tudi večina naših pedagoških časopisov in listov ne zadovoljuje velikega števila mlajših učiteljev. Osnovni razlog leži v tem, ker se je preveč omejil na objavljanje čisto teoretskih člankov iz področja pedagogike, posebno delovne šole in je popolnoma zanemaril obdelovanje celokupnih vprašanj, s katerimi se pri svojem delu največkrat srečujemo. Po našem mnenju je zato izostalo sodelovanje mlajših učiteljev, tako da so na tak način ostali brez možnosti, da obelodanijo svoja mišljenja in da potom tiska odpravijo motnje, ki jih ovirajo v njihovem prosvetnem delu.«

»V to svrhu predlagamo, da se poleg »Napredka« kot priloga izdaja »Hrvatski učiteljski dom« (ki bi se lahko tudi posebe prodajal), v katerem bi se nudila prilika sekciji in nam mlajšim učiteljem, da pišemo o onih vprašanjih šolskega dela, kojih ostrino kot začetniki najmočnejše občutimo.«

»V primeru, da se ta naš predlog ne bi uvaževal, bomo prisiljeni, da z lastnimi močmi, eventualno na zadržni podlagi, osnujemo list, ki bi nas zadovoljil in ki bi koristil interesom celokupnega hrvatskega učiteljskega, ne da bi tangiral delokrog »Napredka«.

Zagrebska sekcija je mladim tovarišem ugodila na ta način, da je »Napredak« izpremenila v pedagoški list ter osnovala, oz. obnovila »Hrvatski učiteljski dom«, ki je nekdanji izhajal od 1. 1908. do 1. 1921. List vodijo hrvatski učiteljski pokretaši. Izhaja štirinajstredno. (Letna naročnina 18 din. Uredništvo in administracija v Zagrebu, Trg kralja Aleksandra 4.) Do sedaj sta izšli dve številki, ki se odlikujeta po izredni borbenosti in eksaktnosti iznešenih misli. V uvodniku prve številke

Ko je mila slovenska beseda brisala raz njegovih čutilj spomine na nepopolna življenjska dejanja, in ko je snežnobelo telo častitljivega starčka drhtelo v rokah njegove ljube hčere Slavice, sem se vživel v usodo dveh neločljivih prijateljev, in se v duhu zazrl na one tresoče se roke, ki so prav tako drhtele — skoro pred petdesetimi leti.

Zatisnil sem častitljivemu prijatelju oči in odhitel na dan, da nekdanja očetova čustva združim s svojimi današnjimi.

Čitam: »Sreda 14. junija 1870. Ob treh sva šla z Zamanom v Cerovec, kjer sva skupaj za slovo kupico vina pila. Potem pa sva jo črez hribe vrezala. Vrh hribov pa sva se morala ločiti. Prav s težkim srcem sem se od mojega vedno največjega in najzvestejšega prijatelja ločil. Ko se že nisva več videla, začel je debel dež name kapat, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem že precej moker bil, sem se predramil in tudi iz mojih oči se mi je dež vliil. Zaman mi je poprej pravil, da mu je nekako čudno pri sredu, da je žalosten; pa brž po ločenju sem tudi jaz tako žalosten in otožen postal.«

Po šestdesetih letih od tega razstanka je usoda g. Zamana privedla v naše zelene Cerklje. Ze takoj prvi večer se mu je oko ustavilo ob mojem imenu, ko je prebrl našo šolsko spomenico Od Ilirije do Jugoslavije. Ime rojstne vasi mojega očeta pa je starčka spravila kar iz ravnotežja. Vso noč je nemirno begal po sobi, ponavljajoče nepravstano Jože — Jože. — Ob rani uri je prihitel k meni, da sem ga pomiril. Pokazal sem mu očetove »Razne dogodke J. L. bivšega dijaka latinskih šol«, kjer je njegovo ime opetovano označeno in to v najprisrčnejši obliki. Bil me je neizrečno vesel in pri našem sleher-